

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Rizika sociálních sítí pro děti, mladistvé a uživatele s handicapem
Risks of social networks for children, adolescents and users with disabilities

Lucie Vaňková

Vedoucí práce: PaedDr. Eva Marádová, CSc
Studijní program: Speciální pedagogika
Studijní obor: Speciální pedagogika

2020

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Rizika sociálních sítí pro děti, mladistvé a uživatele s handicapem potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 22.07.2020

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, paní PaedDr. Evě Marádové, CSc., za odborné vedení, vstřícnost a cenné rady při tvorbě této práce. Mé poděkování patří také všem respondentům za spolupráci při tvorbě výzkumné části.

ABSTRAKT

Předmětem bakalářské práce je působení dětí, mladistvých a osob se zdravotním znevýhodněním na sociálních sítích a tím spojená rizika. Cílem práce je metodami kvantitativního i kvalitativního šetření popsat a zhodnotit využívání sociálních sítí dětmi, mladistvými a uživatelem s handicapem, a zjištěné výsledky konfrontovat s názory vybraných odborníků.

Teoretická část obecně popisuje sociální sítě a jejich dělení, sociální sítě určené pro osoby se zdravotním znevýhodněním. Podrobně specifikuje rizika, která hrozí při jejich využívání. Dále jsou na základě poznatků z odborné literatury popsány negativní dopady sociálních sítí a prevence před vznikem možných rizik.

Praktická část metodou dotazníkového šetření mezi žáky vybrané základní školy vyhodnocuje způsob jejich chování na sociálních sítích. Na základě výsledků kvalitativního šetření metodou rozhovoru je shrnuto vyjádření uživatele s postižením k možnostem využívání sociálních sítí a technické podpoře pro uživatele s postižením. Zjištěné skutečnosti jsou konfrontovány s názory odborníků z oboru psychologie. Vyhodnocení všech dat vedlo k návrhu několika doporučení, jak eliminovat potenciální rizika při využívání sociálních sítí.

KLÍČOVÁ SLOVA

sociální sítě, žáci, rizika, děti a mladiství, negativní dopady

ABSTRACT

The subject matter of the bachelor's thesis is the influence of children, adolescents and people with disabilities on social networks and the associated risks. The aim of the work is to describe and evaluate the use of social networks by children, adolescents and users with disabilities by methods of quantitative and qualitative research, and to confront the results with the opinions of selected experts.

The theoretical part generally describes social networks and their division, social networks designed for people with health disadvantages. It specifies in detail the risks that arise when using them. Furthermore, on the basis of knowledge from the literature, the negative impacts of social networks and prevention of possible risks are described.

The practical part of the method of a questionnaire survey among pupils of a selected primary school evaluates the way of their behavior on social networks. Based on the results of a qualitative survey using the interview method, the opinion of a user with a disability on the possibilities of using social networks and technical support for users with a disability is summarized. The findings are confronted with the views of experts in the field of psychology. The evaluation of all data led to the proposal of several recommendations on how to eliminate potential risks when using social networks.

KEYWORDS

social networks, pupils, risks, children and adolescents, negative impacts

Obsah

Úvod.....	8
1 Význam a historie sociálních sítí	9
2 Druhy sociálních sítí	11
2.1 Komerční sociální sítě	11
2.2 Sociální sítě pro osoby s handicapem	14
2.3 Aplikace pro osoby s handicapem.....	17
3 Rizika sociálních sítí	20
3.1 Kyberšikana.....	22
3.1.1 Kybergooming	25
3.1.2 Kyberstalking.....	25
3.1.3 Sexting	26
3.1.4 Happy slapping	27
3.1.5 Flaming.....	27
3.1.6 Hoax.....	27
3.2 Phishing.....	28
3.3 Sniffing.....	28
3.4 Hacking	29
4 Negativní dopady sociálních sítí.....	30
4.1 Závislost	30
4.2 Održení od reality.....	32
5 Rizika sociálních sítí pro uživatele s handicapem	34
5.1 Narušené sebevědomí.....	34
5.2 Izolace od reálného světa a větší sklony k závislosti	35
6 Prevence před riziky sociálních sítí	37

7 Shrnutí teoretické části.....	38
8 Cíle a metodologie empirické části.....	39
8.1 Cíle výzkumného šetření.....	39
8.2 Výzkumné otázky.....	39
8.3 Metodologie výzkumu.....	39
8.4 Výběr respondentů.....	40
8.5 Průběh výzkumného šetření.....	40
9 Výsledky dotazníkového šetření.....	42
9.1 Identifikační otázky.....	42
9.2 Sumarizace odpovědí.....	42
9.3 Komparace výsledků.....	52
9.4 Shrnutí dotazníkového šetření.....	54
10 Kvalitativní výzkum - první část.....	56
10.1 Rozhovory s odborníky z oboru psychologie.....	56
10.2 Shrnutí kvalitativního výzkumu - první část.....	68
11 Kvalitativní výzkum - druhá část.....	69
11.1 Rozhovor s uživatelem sociálních sítí s handicapem.....	69
11.2 Shrnutí kvalitativního výzkumu - druhá část.....	71
Závěr.....	72
Seznam použitých zdrojů.....	74
Seznam použitých zkratk.....	78
Seznam tabulek a obrázků.....	78
Přílohy.....	80

Úvod

Sociální sítě jsou v dnešní době velmi aktuálním tématem. Za poslední roky došlo v této oblasti k rapidnímu vývoji a takřka celá společnost začíná brát sociální sítě jako nepostradatelnou součást svého života. Vliv sociálních sítí na všechny věkové kategorie je znatelný a na základě jejich působení často dochází, zejména u mladé generace, k hodnocení nebo posuzování ostatních. Poněvadž dochází k prudkému nárůstu sociálních médií a jejich „nabídka“ se stále rozšiřuje, stoupá i riziko s nimi spojené.

Z důvodu aktuálnosti uvedené problematiky jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala téma zabývající se rizikem sociálních sítí. Konkrétně se zaměřím na rizika spojená s žáky základní školy a handicapované uživatele. Díky svému zaměstnání mohu s jistotou říci, že věk uživatelů, kteří sociální sítě využívají, se rychle snižuje. Tato skutečnost byla důvodem, proč jsem se rozhodla věnovat tomuto tématu.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak dnešní děti a mladiství fungují na sociálních sítích a popsat a vyhodnotit jak na ně sítě působí. Zaměřit se na pohled odborníků a zjistit jejich názor na působení dětí a mladistvých na sociálních sítích. Zároveň vysvětlit působení uživatelů s handicapem na sociálních sítích a vyhodnotit jejich možnosti.

Teoretická část seznamuje s fungováním sociálních sítí a představuje několik hlavních skupin těchto sítí, jejich využívání a rozdělení. Nejdůležitějším bodem je zaměření na rizika a nebezpečí, která souvisí s působením na sociálních sítích.

Praktická část obsahuje vyhodnocení dotazníkového šetření žáků základní školy, které je zaměřené na působení žáků na sociálních sítích. Dále obsahuje vyhodnocení rozhovoru s odborníky z oboru psychologie, který je zaměřen na negativní vlivy sociálních sítí na žáky. Praktická část je zakončena vymezením rozdílů působení běžného uživatele a uživatele s handicapem na sociálních sítích.

Na závěr bude provedeno shrnutí poznatků, které vyplynou z této práce, ty budou vyhodnoceny a bude navrženo řešení, které by přispělo ke snížení rizika, které se pojí se sociálními sítěmi.

1 Význam a historie sociálních sítí

Význam sociální síť pochází z anglického spojení „social network“, což lze označit za doslovný překlad českého významu. Jedná se o určitou síť, kde mezi sebou komunikují lidé z různých míst republiky či světa a sdílejí navzájem své zážitky, pocity či osobní informace. Pro přesnější interpretaci bych použila definici z knihy Bezpečně na internetu „*Je to internetová služba, která umožňuje svým členům vytvářet veřejné, uzavřené i firemní profily, prezentace, diskuzní fóra a nabízí prostor pro sdílení fotografií, videí, obsahu a dalších aktivit.*“ [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 24]

Veškerý obsah, který je na sociálních sítích k dispozici, je tvořen samotnými uživateli sociálních sítí. Ti vytvářejí obsah svého profilu pomocí psaných příspěvků nebo fotografií či videí, a v podstatě tak „vypouští do světa“ určitou část svého života.

Prvotním záměrem sociálních sítí nebylo úplně vytvořit celosvětový fenomén, kterému „propadne“ většina mladé generace a bude nějakým způsobem ovlivňovat naše každodenní životy. Myšlenka sociálních sítí spočívala v propojení mezilidských vztahů a společných zájmů lidí, kteří se nemohou osobně setkávat nebo pravidelně navštěvovat, například přátelé z jiných zemí, bývalí spolužáci nebo fanoušci známých hvězd. [PETROWSKI, 2014] Tento záměr však přerostl do širších rozměrů a postihl většinu mladých lidí, kteří spolu nyní komunikují převážně přes sociální síť. Doba se dostala tak daleko, že spolu dnes takto komunikují i lidé ze stejného domu namísto společného posezení nad kávou.

Důkazem velkého rozšíření sociálních sítí může být považována i analýza společnosti We Are Social a Hootsuite, kde jeden z nejnovějších výzkumů uvádí, že v České republice využívá sociální síť 5,7 milionů lidí, což je 54% populace. Na tomto výzkumu, lze dobře ukázat, že sociální síť již nejsou o pouhém propojování lidí z velkých vzdáleností, ale že tomuto fenoménu již podlelo přes polovinu nejen mladých lidí v České republice. [VACULÍK, 2019]

Mezi zárodek internetové komunikace můžeme považovat počítačovou síť ARPANET (Advanced Research Projects Agency NETwork). Síť byla spuštěna v roce 1969 v USA a často je považována za předchůdce „dnešního“ internetu. Tuto síť propojovaly 4 univerzity UCLA, UCSB, SCRI a University of Utah a byly důležitou spojnicí vědeckých kapacit v USA. Postupem času došlo k expanzi sítě do Evropy, kde byla využívána několika

evropskými státy. Konec sítě ARPANET přišel v roce 1990, kdy došlo k přesunu na nové technologie a síť byla nahrazena modernější sítí NSFNET. [NOVÁČEK, 2017]

Je nutné podotknout, že se nejednalo o typickou sociální síť dnešní doby, ale je možné ji považovat za určitého průkopníka, který přinesl průlom v technologiích a zajistil rozvoj do dnešní podoby sociálních sítí.

Za první skutečnou moderní sociální síť můžeme považovat SixDegrees.com. Jednalo se o první internetovou sociální síť, která splňovala „podmínky“ sociální sítě, tedy vytvoření si uživatelského profilu, přidávání přátel, vytváření skupin a možnost prohlížet si uživatelské profily ostatních. SixDegrees.com můžeme pokládat za předchůdce, který otevřel dveře dnes využívaným komerčním sociálním sítím jako jsou Facebook, Instagram, Twitter, YouTube nebo Pinterest. [ŠVARCOVÁ, 2017]

2 Druhy sociálních sítí

V mnoha knižních publikacích i internetových zdrojích se sociální sítě rozdělují na mnoho skupin. Sociální sítě lze rozdělit na české či zahraniční, ale dále také do mnoha skupin dle jejich obsahu. [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016] Pro tuto práci poslouží vlastní rozdělení do třech skupin, a to z toho důvodu, že se bude věnovat také sociálním sítím pro osoby s handicapem, jejichž dělení není v dostupných zdrojích uvedeno.

První skupinou jsou komerční sociální sítě, které generují zisk, jak zakladatelské firmě, tak i určité skupině uživatelů, z nichž někteří mají sociální sítě jako svůj hlavní finanční zisk. Patří sem přesně ty sítě, které se každému při pojmu sociální sít' vybaví a které využívá většina běžných uživatelů.

Druhou skupinou jsou sociální sítě pro uživatele s handicapem, do kterých zde zařadíme i seznamky pro handicapované osoby. Tyto sociální sítě negenerují zakladatelům takový zisk jako komerční sociální sítě, ale existují spíše kvůli pomoci pro osoby s handicapem, což dokazuje i fakt, že za vznikem těchto sítí stojí většinou osoby, které mají nějaký handicap.

Třetí skupinou jsou aplikace pro uživatele s handicapem, z nichž některé úplně nesplňují formy sociálních sítí, ale myslím si, že je důležité je zde také zmínit. Aplikace se na rozdíl od jiných webových sociálních sítí liší tím, že pro jejich fungování musí být stažené do chytrého telefonu či tabletu, kde splňují svůj hlavní účel. Všechny níže zmíněné aplikace jsou zaměřeny na pomoc osobám s různými druhy handicapu.

2.1 Komerční sociální sítě

Sociálních sítí s komerčním zaměřením je dostupné velké množství, tudíž všechny ani nelze vyjmenovat. Zde jsou jako příklady vybrány nejvyužívanější sítě dnešní doby.

Facebook

Facebook byl založen v roce 2004 mladým studentem Markem Zuckerbergem. Mezi současnými sociálními sítěmi se jedná o tu nejstarší, ale i po 15 letech fungování je nejznámější a nejvyužívanější sociální sítí. V současné době má Facebook kolem 2,3 miliardy uživatelů.

Facebook je sociální síť, která slouží k navazování přátelství a komunikaci mezi přáteli, ke sdílení multimediálních dat, k plánování společných akcí a podobně. *„Stavebním kamenem Facebooku jsou již zmínění přátelé, přátelství na rozdíl od sociálních sítí typu Twitter lze navázat pouze symetricky, to znamená, že pokud přátelství nepotvrdíte buď vy, nebo druhá strana, nebude navázáno a ani jeden z vás neuvidí příspěvky a obsah toho druhého.“* [DĚDIČEK, 2010. str. 7] Přáteli by měly být pouze osoby, které reálně známe. Se svými přáteli pak můžete komunikovat prostřednictvím chatu, což je jedna z hlavních funkcí Facebooku. Ten však nabízí mnohem více funkcí jako například sdílení fotek a příběhů, hry, dotazníky, skupiny, události atd.

Na Facebook se může registrovat každá osoba, která je starší 13 let. Registrace je velmi jednoduchá. V pár krocích uživatel vyplní své jméno, příjmení, pohlaví a datum narození. Dále zadá svůj email a vytvořené heslo, přes které se pak na Facebook přihlašuje. Ostatní informace uživatel doplňuje již na svém „facebookovém“ profilu v nastavení, kde se sám může rozhodnout kolik informací chce se svým okolím sdílet. Své soukromí na Facebooku lze nastavit více způsoby, tudíž lze zamezit tomu, aby údaje, které máte uvedené na svém profilu, viděli vámi neznámí uživatelé. [DĚDIČEK, 2010]

I přesto, že je Facebook od 13 let, není možné zabránit tomu, aby Facebook využívaly i děti o dost mladší. Pokud při registraci zadají falešné datum narození, která nelze nijak kontrolovat, dostanou se na Facebook stejně jako ostatní uživatelé, proto se na Facebooku velmi často vyskytují děti již od 8-9 let.

V roce 2011 byla vydána samostatná aplikace messenger, což je aplikace od Facebooku, která funguje pouze jako chat, tudíž zde nemusíte navazovat a potvrzovat žádné přátelství a je možné kontaktovat kohokoli, kdo tuto aplikaci využívá.

Instagram

Instagram je sociální síť založena v roce 2010, která umožňuje svým uživatelům „zveřejňování fotografií a videosekvencí, které mohou být upraveny grafickým filtrem“. [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 26] Zároveň je to nejúspěšnější aplikace pro mobilní telefony zaměřená na fotografie, která umožňuje úpravu fotek, přidávání filtrů a nahrávání videí. Po několika aktualizacích lze na Instagramu také posílat zprávy. Instagram není věkově omezen a registrace je velmi snadná při zadání jména, emailu a hesla. Na Instagram se také lze přihlásit pomocí „facebookového“ účtu. Užívání Instagramu je uživatelsky velmi jednoduché a lze pomocí této aplikace sdílet se svým okolím fotky z různých koutů světa. Vzestup Instagramu mezi uživateli byl neuvěřitelně rychlý, a poté co si této skutečnosti všiml Facebook, odkoupil ho v roce 2012 za 1 miliardu dolarů. [KADLEC, 2012]

Twitter

Twitter vznikl v roce 2006 a je druhou nejznámější sociální sítí na světě. V ČR není tolik rozšířený jako například Facebook nebo Instagram, ale ve světě úspěšně předhání své konkurenty. Twitter je založený na takzvaných „tweetech“, což jsou krátké příspěvky do 140 znaků podobné sms zprávám, zde jsou však zdarma. Twitter má stejně jako Facebook mnoho možností, lze zde komunikovat s přáteli, pořádat krátké soutěže, sledovat známé osobnosti a společnosti, které Twitter hojně využívají. [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 26] Registrace na Twitter je velmi jednoduchá a lze si při ní vybrat oblast zájmu, kterou bychom rádi sledovali. Na Twitter se lze dostat i bez registrace, ale jeho využívání je pak velmi omezené pouze na čtení novinek či komentářů například od známých osobností. Twitter má svou domovskou stránku velmi jednoduchou a přehlednou a funkce, které nabízí, jsou oproti Facebooku značně omezeny. Twitter velmi často využívají například obchodníci a podnikatelé, kteří přes něj propracují svou značku a budují dobré jméno firmy.

Youtube

Youtube vznikl v roce 2005. Nejedná se přímo o sociální síť jako například Facebook nebo Twitter. „*Jedná se o největší video službu na světě, která má přes dvě miliardy přístupů denně. V některých zemích je tato služba blokována.*“ [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 26] Youtube slouží k nahrávání a sledování videí. V této době jsou již také rozšířeni tzv. „youtubeři“, což jsou osoby, které pravidelně nahrávají videa na svůj kanál s různou tematikou, dělí se o své soukromí a většinou se ve svých videích zaměřují na určitou oblast zájmu – hry, zdravý životní styl, vlogy a aktuální problematiku. Právě sledování „youtuberů“ je nyní velmi častou náplní volného času dětí.

Pinterest

Pinterest je sociální síť zaměřená na ukládání obrázků a fotografií. Uživatel si zde tvoří svou nástěnku, na kterou ukládá fotografie a obrázky do různých kategorií. Na tuto nástěnku je možné se velmi jednoduchou cestou podívat opakovaně. Lidé tuto síť využívají nejčastěji k inspiraci například na vybavení domácnosti až po stravování či aktivity pro děti. Aplikace Pinterest je jednou z nejbezpečnějších sociálních sítí a jeho přidanou hodnotou je užitečnost sdílených informací a postřehů.

Mezi komerční sociální sítě by bylo možné bez pochyby zařadit i seznamky, z nichž většina funguje na velmi podobném principu. Mezi nejvyužívanější seznamky patří například zahraniční Tinder nebo Badoo a z českých lidé.cz nebo eDarling.

2.2 Sociální sítě pro osoby s handicapem

V informačních zdrojích či na webových stránkách se stále běžně používá pojem „handicapované osoby“, ale ve školské legislativě se využívá pojem „dětí, žáci nebo osoby se speciálními vzdělávacími potřebami“. V této práci bude v dalším textu používáno, v souladu se současným chápáním jinakosti, označení „osoba či uživatel s handicapem“.

Disway

Disway je mezinárodní komunitní sociální síť pro cestovatele se zdravotním handicapem.

Na této síti najdou její uživatelé hodnocení různých míst, které hodnotí též lidé s postižením. Uživatelé se tak vzájemně mohou informovat, která místa jsou bezbariérová nebo která jsou přizpůsobena nevidomým či nedoslýchavým.

Jak uvádí Baierová, za nápadem tohoto projektu stojí pan Jiří Maule, který je sám na vozíku a pro tento projekt se rozhodl na základě své zkušenosti z dovolené v Itálii, kdy sám zažil problémy s místy, která byla při plánování dovolené avizována jako bezbariérová, ale ve skutečnosti jimi nebyla. Dal dohromady malý tým 5 lidí z Děčína, kteří jsou také vozíčkáři a odstartovali projekt v roce 2014.

Tato skupina vozíčkářů vychází z vlastních zkušeností z praxe, že vozíčkářům nejvíce pomůžou informace právě od ostatních vozíčkářů, to samé platí i u dalších handicapovaných. [BAIEROVÁ, 2015]

Disway je nejen pro vozíčkáře, ale také pro nevidomé a nedoslýchavé. Osoby s handicapem si na Disway vytvoří profil, jak je již běžné u většiny sociálních sítí, a skrze něj hodnotí místa, která už navštívili a hodnotí jak je místo uzpůsobeno lidem s handicapem. Přes svůj profil si také mohou vyhledat hodnocení a doporučení ostatních uživatelů na různá místa.

Nevidomí se zde mohou dozvědět, kde lze navštívit výstavu, která je obohacena o hmatovou část, nedoslýchavý například na kterých místech lze sledovat výklad alternativní formou, např. znakovým jazykem. Nejaktivnější uživatelé této sítě jsou za svá hodnocení odměňováni odznaky a motivují nově registrované uživatele k hodnocení a psaní komentářů. Stejně jako ostatní sociální sítě i tato slouží mimo jiné jako komunikační kanál, kde se mohou uživatelé mezi sebou kontaktovat, posílat si zprávy, seznamovat se a podobně.

Aplikace funguje v českém a anglickém jazyce a zakladatelé by ji rádi nadále rozšiřovali. Nyní se snaží najít v každé zemi určitého ambasadora, který by spolupracoval na koordinaci dalšího rozvoje a na rozšíření do více zemí. [BAIEROVÁ, 2015]

Klango

Klango.net byla sociální síť speciálně vyvinuta pro nevidomé a zrakově postižené uživatele, díky níž mohli uživatelé komunikovat mezi sebou i sdílet své názory s okolním světem tak, jak to u klasických sociálních sítí bývá. Tuto síť mohli samozřejmě využívat i uživatelé bez handicapu a díky ní mohli například snadněji komunikovat se svými přáteli či příbuznými s handicapem.

K této sociální síti byl vyvinut přehrávač Klango Player, což je ozvučený program s nainstalovaným hlasem, který dokázal číst vše, co se v programu vyskytlo. Po instalaci bylo možné program využívat i mimo síť Klango.net. V programu byla umožněna e-mailová komunikace, procházení webových stránek na internetu, vyhledávání informací na wikipedii a podobných stránkách, využívání YouTube, zakládání vlastních blogů a podobně. Sociální síť Klango.net ukončila svůj provoz v roce 2018. [REDAKCE TECHNIKA BEZ BARIÉR, 2009] Program Klango Player je na internetu stále k dispozici, lze si ho stáhnout a využívat.

Handicapovaní

Handicapovaní je moderní česká seznamka pro uživatele s handicapem. Na tuto seznamku se lze registrovat pomocí emailu nebo „facebookového“ profilu. Po registraci je možné využívat seznamku první dva měsíce zdarma, následně je hrazen poplatek za aktivní členství. Cena poplatku se odvíjí od délky, na jak dlouhou dobu si členství předplatíte. Čím je členství sjednáno na delší dobu, tím jsou poplatky nižší. Seznamka se pomocí členských poplatků snaží filtrovat uživatele, kteří projevují o tento druh seznámení opravdu zájem a nabízí jim tím i rozšířené funkce, které jim mohou seznámení usnadnit. Tomu je přizpůsoben i poplatek pro stále klienty, který je nižší než u nových. Tato seznamka se prezentuje jako komunita, které záleží na budování dlouhodobých vztahů mezi uživateli s handicapem, tudíž se snaží filtrovat všechny uživatele, kteří nedodržují daná pravidla a zajistit ostatním bezpečné webové prostředí pro seznámení.

Tvoje láska

Portál Tvojelaska.cz je nápad manželů Mertlových, což jsou úspěšní zakladatelé seznamovací agentury Date2k. Nápad na vytvoření takového druhu seznamky přišel na

základě zkušenosti s jedním z jejich klientů, panem Michalem, který má zdravotní handicap. Vždy když se pan Michal při seznamování zmínil o svém handicapu, ztratil protějšek zájem, z čehož nakonec vznikl nápad na seznamku Tvoje láska, aby i osoby s handicapem měli stejnou možnost na seznámení a navázání vztahů. Manželé Mertlovi nakonec seznamku opravdu založili a její vedení přenechali právě panu Michalovi, a tak vznikla unikátní internetová seznamka s individuálním přístupem. Uživatelem této seznamky může být osoba s handicapem, ale i osoba bez zdravotního postižení. Každému uživateli seznamky může být umožněna individuální péče, osobní asistence nebo spolupráce se vztahovým koučem. [ADAMEC, 2017] Narozdíl od seznamky Handicapovaní je Tvoje láska pro všechny uživatele bezplatná. Registrace je velmi snadná a provádí se pomocí emailové adresy. Projekt této seznamky je spolufinancován z operačního programu „Zaměstnanost“ a zaměstnává právě zdravotně znevýhodněné osoby.

2.3 Aplikace pro osoby s handicapem

Jak systém iOS pro zařízení od společnosti Apple (iPad, iPhone), tak systém Android pro ostatní chytré mobilní telefony a tablety nabízí širokou škálu aplikací osobám se zdravotním postižením. Aplikace jsou rozděleny dle cílové skupiny uživatelů. Lze využívat aplikace pro osoby se zrakovým, sluchovým, tělesným, mentálním i kombinovaným postižením. Dále se aplikace dělí dle mnoha kritérií, například zda jsou určeny pro děti či dospělé nebo zda je aplikace placená či zcela zdarma. Postupem moderních technologií mají tedy osoby s handicapem čím dál větší možnosti využívání aplikací ke každodennímu životu, které jim pomohou přiblížit se životu zdravých lidí a minimalizovat dopady postižení na jejich život. Pro příklad byly vybrány tyto aplikace.

VozejkMap

VozejkMap je webová stránka a zároveň mobilní aplikace určená pro osoby s tělesným postižením, která nabízí mapu, navigaci a informace o bezbariérových místech v ČR i v zahraničí. Navigace naplánuje vozičkářům cestu tak, aby pro ně byla co nejsnadnější a nasetkali se s jakoukoliv bariérou, která by jim cestu komplikovala. V aplikaci se také zobrazují například bezbariérové kavárny nebo snadno dostupné WC, které se vyskytují na

naplánované cestě. Informace uvedené v aplikaci přidávají samotní vozičkáři, tudíž jsou vloženy většinou na základě praktických zkušeností. Před samotným vložením jsou ještě zkontrolovány a schváleny administrátorem, který je také vozičkářem a poté jsou uloženy a zveřejněny. [VODSEĎÁLEK, 2014] Přimo na stránkách či v samotné aplikaci jsou vypsány základní požadavky, aby místa či trasy splňovaly daná kritéria bezbariérovosti a mohly být v aplikaci uloženy. Aplikace je pro systém Android i iOS ke stažení zcela zdarma. Tento projekt provozuje Česká asociace paraplegiků CZEPA, z.s.

Naviterier

Naviterier je speciální navigace pro osoby nevidomé a osoby s postižením zraku, která jim pomáhá zvládat těžké situace při jejich cestě, jako například přejít rušnou křižovátku, vyhledat nevhodnější trasu nebo se lépe orientovat na chodníku. Tato navigace funguje na stejném principu jako běžné navigace, avšak je mnohem přesnější, bezpečnější a maximálně přizpůsobená zrakově postiženému, jelikož říká i sklony chodníků, výšku obrubníků, výklenky budov a podobně. Navigace říká uživateli nejvhodnější trasu přes sluchátka a upozorňuje ho na složitější situace, které mu podrobně popíše. Oproti běžným navigacím má tato přidané tlačítko SONS, díky němuž se uživatel rychle dovolá operátorům Navigačního centra SONS a ti mu pomohou se situací, se kterou si neví rady, například když se na své cestě ztratí, vystoupí na špatné zastávce a podobně. Tato aplikace vyžaduje při jejím využívání zapnutou GPS a mobilní data, kvůli přesnějšímu aktualizování tras. Nové trasy do navigace mohou vkládat jen odborníci kvůli náročnosti postupu, ostatní uživatelé mohou ale také přispět a to tím, že zaznamenávají například povrch chodníku, detaily o přechodu a nebo dočasné aktuální překážky - lešení, výkopy a podobně. [ZEMANOVÁ, 2018] Nevýhodou aplikace je omezení jen pro systém iOS a fakt, že v současné době jsou k dispozici mapové podklady pouze pro Prahu. Do budoucna je v plánu pokrýt všechna města nad 90 tisíc obyvatel. Nabízí se dva druhy předplatného, předplatné na měsíc za 250 Kč a zvýhodněné předplatné na rok za 2 750 Kč, které obsahuje možnost desetkrát využít spojení s Navigačním centrem SONS.

RogerVoice

RogerVoice je aplikace určená pro uživatele se sluchovým postižením. Tato aplikace převádí hovor do textu a je určená pro telefonní komunikaci. Uživatel tedy volá tak, že sleduje displej, na který se mu převádí hlasová komunikace od druhého účastníka hovoru do textové formy. Aplikaci lze také využít obráceně a to tak, že jeden z účastníků napíše text do telefonu, který se pak druhému účastníkovi hovoru přehraje v přednastaveném jazyce. Tato aplikace je tedy vhodná i pro osoby s mentálním postižením, které nemohou mluvit. RogerVoice funguje jak přes wifi síť, tak lze využít internet přes mobilní data. [TUHÁČEK, 2016] Aplikace je dostupná pro operační systém iOS i Android a lze si ji nejprve vyzkoušet zdarma. Pro častější využívání si pak lze aplikaci pořídit v různých variantách dle doby využívání.

Proloquo2GO

Aplikace Proloquo2GO je vyvinuta pro uživatele, kteří se nemohou dorozumívat hlasem a mluvením jako ostatní lidé. Tato aplikace dokáže přenášet text v mluvené slovo a tím dává hlas mentálně postižením jedincům, kteří trpí autismem, Downovým syndromem, mozkovou obrnou a dalšími postiženími. Uživatel této aplikace si díky piktogramům skládá věty a poté je nechá přečíst hlasovým syntetizátorem. Aplikace nabízí více než 20 000 symbolů, ovšem nevýhodou je, že podporuje pouze angličtinu, francouzštinu a španělštinu, v českém jazyce není tedy zatím dostupná. Další nevýhodou je, že je aplikace dostupná pouze pro systém iOS, tedy pro iPhone nebo iPad, a to za relativně vysokou pořizovací cenu - 6 490 Kč na obchodu App Store. I přes tyto nevýhody je aplikace považována za jednu z nejpoužívanějších aplikací v rámci AAK. [ČAJÁNEK, 2017]

Klábosil

„Klábosil© je první česká autorská aplikace pro iPad, určená pro augmentativní a alternativní komunikaci (AAK). Jejím smyslem je umožnit osobám s obtížemi při užívání mluvené řeči sdělovat své potřeby a emoce, komunikovat s okolím a dále své komunikační schopnosti rozvíjet.“ [ŘÍHOVÁ, 2013]

Tato aplikace je velmi podobná té předchozí Proloquo2GO. Narozdíl od ní je tak Klábosil v češtině, využívá typické české výrazy a vychází i z českých tradic. Funkčnost aplikace je

založena na stejném principu jako Proloque2GO, tedy že uživatel skládá pomocí piktogramů věty a poté je nechá přečíst hlasový syntetizátor. Aplikace obsahuje více než tisíc symbolů a ty lze třídit do jednotlivých kategorií. Bohužel stejně jako předchozí aplikace je dostupná pouze pro systém iOS. Výhodou této aplikace je, že je na App Store ke stažení zcela zdarma.

Eda Play

Eda play jsou úkoly pro děti formou her, které jsou zaměřeny na rozvoj zdravého vnímání a jemné motoriky. Aplikace jsou tedy vhodné zejména pro děti se zrakovým a kombinovaným postižením. Celý systém aplikací Eda obsahuje 4 různé aplikace. První z nich byla EDA PLAY, která se později rozšířila o EDA PLAY ELIS, EDA PLAY PAULI a EDA PLAY TOBY. Každá tato aplikace se stahuje zvlášť a obsahuje několik úkolů seřazených od nejjednoduššího po nejtěžší, při kterých se trénuje zrakové vnímání a jemná motorika. Postupem času se aplikace neustále aktualizují, zdokonalují a doplňují o novinky a nové úkoly. Kategorie EDA PLAY TOBY je jako jediná z aplikací zdarma a je dostupná pro operační systémy iOS i Android. Ostatní aplikace jsou k dispozici pouze pro systém iOS a každá z nich je zpoplatněna. EDA PLAY PAULI a EDA PLAY ELIS lze zakoupit za částku 79 Kč a EDA PLAY stojí 129 Kč. Veškeré aplikace jsou navrženy pod dohledem odborníků na stimulaci zraku. [KUŽNÍK, 2013]

3 Rizika sociálních sítí

Výše byly popsány jednotlivé sociální sítě, jejich fungování, využití a uživatelský přístup. Bohužel používání sociálních sítí, ať už těch komerčních nebo těch pro handicapované, představuje i určité riziko. Ne každý si rizika spojená s využíváním těchto nástrojů zcela uvědomuje. „*Zatímco je běžné dětem říkat, ať „nikam nechodí s cizími lidmi na ulici“, stává se spíše jen ojediněle, že je rodiče varují před „chatováním s cizími lidmi na internetu.“* [ECKERTOVÁ, DOČEKAL, 2013. str. 22] Často jde uživatelům o sdílení co největšího množství nových informací, aby si udržovali svůj „on-line život“ stále aktivní, ale už se nezamýšlí nad dopadem, který bude publikace takového množství informací mít.

Nejvyšší riziko představují sociální sítě pro děti nebo mladistvé, kteří často nejsou schopni míru rizika zcela posoudit a uvědomit si, že některé informace není bezpečné zveřejňovat nebo šířit. Na druhou stranu existují i uživatelé sociálních sítí, kteří si rizika uvědomují a snaží se tomu své chování přizpůsobit a pracovat na internetu obezřetně.

Je poměrně důležité, při práci na internetu nebo sociálních sítích, určité riziko vnímat a snažit se mu předcházet. Společnost Europ Assistance udělala v roce 2019 zajímavý průzkum o kybernetickém zločinu, do kterého se zapojilo devět světových zemí. Průzkumem bylo zjištěno, že obava z kybernetických zločinů je vyšší v okolních státech než u nás. *„Zatímco ve většině států západní i jižní Evropy se lidé bojí hrozeb na internetu podobně jako třeba nehody či úrazu, v České republice z nich má vážné obavy jen asi pětina lidí.“* [FUCHS, 2019]¹ Zmíněný průzkum se více orientuje na rizika pro „dospělé“, jako je ohrožení financí nebo útoky spojené s odcizením identity.

Ovšem je stejně důležité se zaměřovat i na rizika spojená s dětmi a mladistvými, kteří jsou ohroženi úplně jiným druhem rizik. Jak je uvedeno v průzkumu na portálu idnes.cz, tato věková kategorie si nedostatečně hlídá své soukromí a je schopna poměrně jednoduše sdílet všechny své osobní informace. *„Plných šedesát procent náhodně vybraných uživatelů Facebooku naletělo na falešný profil neexistující dívky a přidalo si ji mezi přátele. Na neexistujícího mladíka se nachytalo 42 procent. Většina nachytaných pustila vetřelce ke všem datům, které přes Facebook prezentují: soukromé fotografie, fotografie přátel, e-mail, telefon, škola, v několika případech dokonce celou domovní adresu.“* [KASÍK, 2009]²

¹ FUCHS, Vladimír: Kyberzločincům jde o peníze, Češi se musí naučit lépe chránit. In: *europ-assistance.cz* [online]. 30.4.2019. [vid. 02.04.2020]. Dostupné z: <http://www.europ-assistance.cz/sites/default/files/wwweuropassistancecz/affiliation/ea-news-jaro-2019-final-nahled-100dpi.pdf>

² KASÍK, Pavel: Češi Facebooku nebezpečně věří. Falešné krasavici naletělo 60 procent. In: *idnes.cz* [online]. 19.11.2009. [vid. 02.04.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/internet/cesi-facebooku-nebezpecne-veri-falesne-krasavici-naletelo-60-procent.A091117_171036_sw_internet_pka

3.1 Kyberšikana

Kyberšikana neboli cyberbullying je psychická šikana, která je realizována pomocí komunikačních technologií jako je internet nebo mobilní telefon. Když se řekne kyberšikana, většina lidí si vybaví právě šikanu prostřednictvím internetu. Pokud bychom však měli kyberšikanu definovat, každý by zvolil jinou definici. Pro kyberšikanu neexistuje přesně stanovená definice, ale lze jich vyhledat velké množství. Této práci poslouží definice kyberšikany z knihy Děti a dospívající online: *„Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana i kyberšikana zahrnuje opakované jednání a nepoměr sil mezi agresorem a obětí.“* [ŠEVČÍKOVÁ, 2014. str. 121]

Pokud se mluví o základních znacích, kterými se projevuje kyberšikana, Ševčíková v knize Děti a dospívající online uvádí tyto:

1. děj probíhá prostřednictvím elektronických médií
2. děj probíhá opakovaně
3. děj obsahuje záměrný agresivní obsah
4. mocenská nerovnováha - oběť je slabším či znevýhodněným jedincem narozdíl od agresora
5. oběti je toto jednání nepříjemné a ubližuje jí [ŠEVČÍKOVÁ, 2014]

Je nutné zmínit, že ve většině případů kyberšikany se oběť a agresor navzájem znají, ať už ze školy nebo z práce. Velmi obvyklé jsou případy, kdy si agresor vyhlédne oběť například ve škole, ale při realizaci kyberšikany se skrývá do anonymního prostředí, tudíž oběť i přesto, že útočníka zná, nemůže odhalit jeho identitu. Útočníci se rádi schovávají za anonymitu z důvodu bezpečí. *„Pro mnohé útočníky je pocit anonymity spouštěcím faktorem. Falešný pocit bezpečí, pokud se schová za přezdívku, předplacenou SMS kartu, e-mailový účet, mohou navíc v útočnickovi posílit odvahu k využití nových forem, metod a četnosti agrese.“* [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 62]

Z pohledu zákona není kyberšikana v České republice klasifikována jako trestný čin, ale chování agresorů může v pokročilejší fázi kyberšikany naplnit podstatu trestných činů, například vydírání nebo vyhrožování.

Nejčastější prostředky kyberšikany uvádí Ševčíková v publikaci Děti a dospívající online: [ŠEVČÍKOVÁ, 2014]

a) SMS zprávy

Většinou se jedná o zprávy, které obsahují výhružný či útočný obsah. Pomocí zpráv může útočník opakovaně obtěžovat oběť velkým množstvím zpráv. Právě SMS zprávy jsou vhodný prostředek pro anonymní kyberšikana. Poněvadž existují předplacené SIM karty, které lze často měnit, oběť nemá možnost zjistit, kdo je autorem útočných zpráv a výhružek.

b) Fotografie či videoklipy z mobilních telefonů

Mobilním telefonem lze pořídit fotografie či videoklipy, které pak můžeme pomocí internetu sdílet dál. Útočník tedy zachycuje na fotografii či videu zastrašování nebo zesměšňování oběti a následně je sdílí na internetu, kde jsou dostupné i dalším uživatelům.

c) Telefonní hovory

Útočníci oběť obtěžují prostřednictvím telefonních hovorů, kdy je poškozený často prozváněn nebo zesměšňován v průběhu hovoru. Stává se také, že útočníci ukradnou telefon oběti a z něj obtěžují a útočí na třetí osoby, které se pak domnívají, že útočníkem je právě samotná oběť.

d) E-mail

K vytvoření e-mailové adresy není zapotřebí žádné ověření, tudíž je velmi jednoduché vytvořit si několik falešných e-mailových schránek. Z nich pak agresori posílají útočné či zesměšňující e-maily obětem. Vzhledem k možnosti falešných e-mailových adres je e-mail také vhodným prostředkem k anonymní šikaně, kdy oběť neví, od koho e-maily dostává.

e) Sociální sítě

Tyto služby umožňují snadné spojení s ostatními uživateli. Není tedy žádným překvapením, že zrovna sociální sítě slouží útočníkům k rozšiřování pomluv či

zesměšňování obětí. Snaha být populární velmi snadno donutí oběť přijmout „žádost o přátelství“ od neznámé osoby, a tím mu usnadní cestu ke svým osobním informacím, které má na profilu uvedené. Na sociálních sítích stejně jako u e-mailových adres není obtížné vytvořit falešný profil a kontaktovat oběť pod smyšlenou či cizí identitou. Tudíž i sociální sítě jsou prostředkem, který útočníci využívají k anonymitě, pomocí níž pak útočí na svou oběť.

f) Internetové stránky

V případě, že má útočník dostatečné znalosti programování a práce s internetem, je schopný vytvořit hanlivé blogy či osobní stránky o svých obětech. Na tyto stránky mají pak přístup i další uživatelé internetu, kteří se mohou zapojit do komentování různých fotek či textů, které se týkají oběti. V mnoha případech dojde útok tak daleko a není to výjimkou, že útočník vytváří zesměšňující ankety na osobu oběti, které pak vyplňuje a sdílí je i s dalšími uživateli, což mohou být například další spolužáci oběti. Při takových útocích, kdy se zapojují i další uživatelé nebo spolužáci, už lze hovořit o kolektivní kyberšikaně. [ŠEVČÍKOVÁ, 2014]

Druhy kyberšikany

Stejně jako existuje několik výše zmíněných prostředků, pomocí kterých může být kyberšikana prováděna, existují také různé druhy kyberšikany, které budou nyní podrobněji popsány.

3.1.1 Kybergrooming

Pojem kybergrooming není mezi mladší generaci ještě dostatečně rozšířen, tudíž jeho oběti ani neví, že v mnoha případech se může jednat až o trestný čin. Tento pojem nejlépe vystihuje definice z knihy Rizika virtuální komunikace. „*Termín kybergrooming označuje chování uživatelů internetu (predátorů, kybergroomerů), které má v oběti vyvolat falešnou důvěru a přimět ji k osobní schůzce. Je druhem psychické manipulace realizované prostřednictvím internetu, mobilních telefonů a dalších souvisejících technologií.*“ [KOPECKÝ, KREJČÍ, 2010. str. 13]

V knize Děti a dospívající online je uveden kybergrooming jako zavádějící představa a mýtus, který se vyskytuje spíše ojediněle. [ŠEVČÍKOVÁ, 2014] Sociální sítě se však postupem času více vyvinuly a s nimi se tedy zvýšila i jejich rizika. Dnes již případy kybergroomingu nejsou ojedinělé, ale můžeme se s nimi setkat mnohem častěji. V České republice je velmi mediálně známý případ kybergroomingu například v souvislosti s Jiřím Pavlem Hovorkou. „*Usvědčený deviant Pavel Hovorka (vrátný v tiskárnách) využíval k seznamování se s oběti např. diskuzní fóra, chat či inzeráty. Předstíral, že vybírá děti z dětských domovů do soutěže Dítě VIP apod. Osobní informace a fotografie, které od dětí získal, pak použil k vydírání. Kombinací vydírání a uplácení přiměl některé děti k osobní schůzce.*“ [KOPECKÝ, KREJČÍ, 2010. str. 21.] Pavel Hovorka byl obviněn ze znásilňování a zneužívání 20 chlapců, za což mu byl udělen trest 8 let odnětí svobody. [KOPECKÝ, KREJČÍ, 2010]

3.1.2 Kyberstalking

Kyberstalking je považován za jedno z největších rizik internetu, a především sociálních sítí. Jedná se o neustálé pronásledování a obtěžování uživatele, které může často vyústit i ve vyhrožování. „Stalker“ narušuje soukromí své oběti, která se díky němu cítí v ohrožení

a v nebezpečí. Jako nástroj sledování využívá „stalker“ internet a mobilní telefon. [ECKERTO VÁ, DOČEKAL, 2013]

Pronásledování může trvat velmi dlouhou dobu a oběť zpočátku nemusí považovat chování jako rizikové, ale časem může dojít až k naprosté ztrátě soukromí, ztrátě osobních údajů nebo dokonce ztrátě pocitu bezpečí, což může velice psychicky poznamenat danou oběť. [BURDOVÁ, TRAXLER, 2014]

„Stalker“ a oběť se často znají, může se jednat o bývalého partnera, kamarádku či neopětovanou lásku, kdy se osoba s touto skutečností nechce smířit, a proto se uchýlí k takovému druhu obtěžování oběti. „Stalkera“ bývá často velmi těžké usvědčit, poněvadž na okolí působí mile a sympaticky, někdy se dokonce on sám prezentuje jako oběť. V případě kyberstalkingu se jedná o závažné narušení soukromí, což může potvrdit i fakt, že od začátku roku 2010 je klasifikován jako trestný čin. [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016]

3.1.3 Sexting

„Pojem sexting je složeninou slov SEX a TEXTING. Označuje zasílání či sdílení vlastních odhalených fotografií, videozáznamů nebo textů (např. sms, e-mailů) s erotickým a sexuálnímpo dt ext em pro st ř e d n i c t v í m o d e r n í c h k o m u n i k a č n í c h t e c h n o l o g i í.“ [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 64]

Tyto záznamy vytvoří sama oběť, která je sdílí na sociálních sítích nebo přímo někomu zašle, což se často děje v období dospívání, například pokud chce mladá dívka získat náklonnost chlapce. Není ovšem výjimkou, že takové fotky či videa zašle oběť i neznámému příjemci, například na některé z internetových seznamek.

Poslání těchto materiálů může mít často pro odesílatele fatální následky. Příjemce může i po delší době od odeslání využít zaslané fotografie či videa a použít je jako donucovací prostředek k vydírání. U této formy vydírání již existuje mnoho případů, kdy sexting skončil sebevraždou oběti.

3.1.4 Happy slapping

Tento čin, pro který zatím neexistuje český překlad, má historii v britském metru a za několik posledních let se velice rozšířil. Původní forma tohoto činu znamenala fyzické napadení - zfackování, které bylo natočeno na mobilní telefon a poté zveřejněno na internetu, což vedlo k silnému ponížení oběti.

Nyní již fyzické útoky zdaleka nezahrnují jen fackování, ale jsou mnohem brutálnější a někdy i překračují hranice zákona. Existuje několik „medializovaných“ zahraničních případů, kdy zveřejnění takového videa a následné ponížení oběti vedlo až k sebevraždě.

[ČERNÁ, DĚDKOVÁ, MACHÁČKOVÁ, ŠEVČÍKOVÁ, ŠMAHEL, 2013]

3.1.5 Flaming

Pojem flaming je „*prudká hádka, která proběhne mezi dvěma nebo více uživateli nějakého virtuálního komunikačního prostředí (může jít o diskuzní fórum, chat a podobné kanály)*.“ [ČERNÁ, DĚDKOVÁ, MACHÁČKOVÁ, ŠEVČÍKOVÁ, ŠMAHEL, 2013. str.26]

Tato výměna názorů obsahuje ostré nadávky, útoky na druhou osobu a někdy i vyhrožování. Účelem tohoto jednání je urazit, naštvat a ponížit oběť, avšak toto jednání je beztrestné a mnohdy díky internetu i anonymní, což bývá ve většině případů kyberšikany klíčovým faktorem.

„*Podle výzkumu je flaming jako slovní napadení ve virtuálním prostředí čtyřikrát častější než v reálném životě.*“ [ŠMAHEL, 2003. str. 13] Takovou formu útoku je velmi těžké posoudit a specifikovat, pokud se tedy jedná o vážný útok, doporučuje se dělat snímky obrazovek a ukládat důkazy o takových hádkách.

3.1.6 Hoax

Jedním z nejrozšířenějších rizik dnešní doby je hoax, což můžeme přeložit jako podvod nebo podfuk. Jde o šíření smyšlených a poplašných zpráv, které jsou rozesílány za účelem vyvolání strachu a paniky. Mezi časté formy tohoto jednání patří smyšlené viry a útoky na počítač, popis falešného nebezpečí, smyšlené žádosti o pomoc, nabídky výdělků, které jsou podezřele snadné, falešné petice aj. [ČECH, ZVONÍČKOVÁ, 2017]

V tomto případě se nejedná přímo o druh kyberšikany, který by samotné děti či mladistvé výslovně ohrožoval nebo mohl vést k sebevraždě. Důležité je si vždy informace z internetu ověřovat z více zdrojů a uvědomit si, že ne vše, co se píše na internetu je pravda.

3.2 Phishing

Phishing, v překladu „rybaření“, je podvodná technika díky níž se „lovci“ snaží od uživatele vylákat jeho hesla a přihlašovací údaje, které poté mohou zneužít. K získání těchto údajů slouží nejčastěji metody zasílání zpráv či e-mailů pod skrytou identitou, ve kterých vyžadují zadání osobních údajů do falešné stránky, která vypadá jako originální. Tyto stránky nabádají k otevření a využívání stránky, *„kde lidé vyplňují jméno a heslo, číslo kreditní karty nebo jiné údaje, které pak slouží útočnickům k možnosti ovládnout účet nebo ukrást peníze.“* [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 123]

Phishing je zaměřený na dospělé i mladistvé uživatele internetu. U mladistvých se může jednat o herní stránky, přes které si kupují určité výhody do her, u dospělých to bývají například maily od banky či nabídky určitých služeb. Proti tomuto činu neexistuje žádný návod, jak se efektivně bránit. Důležité je neotevírat pochybné stránky či odkazy, které chodí například formou SMS zpráv z neznámého čísla. Dále může být pomocným znakem nesprávně přeložený český jazyk, který mohou podvodné stránky či zprávy obsahovat. [BURDOVÁ, TRAXLER, 2014]

3.3 Sniffing

„Jde o odposlech komunikace (dat) mezi dvěma a více počítači navzájem propojených v síti nebo s přístupem na internet. Toto monitorování elektronické komunikace může probíhat jak při klasickém metalickém připojení počítače do sítě (LAN), tak i při bezdrátovém připojení (WiFi).“ [BURDOVÁ, TRAXLER, 2014. str. 25] Útočník, který se takto napojí na cizí počítač, může získat veškerá data, přihlašovací údaje či hesla, což může vést až ke krádeži identity a vydávání se za poškozenou osobu. Tento čin je již technicky velmi promyšlený a bývá jen velmi zřídka směřován na mladistvé uživatele.

3.4 Hacking

Jde o čin, kdy se útočník (hacker) snaží nestandardním způsobem nabourat do cizího počítače, wifi sítě, zabezpečovacího systému nebo e-mailu.

V tomto případě se hacking dělí na dva druhy:

White hat je hacker, který má snahu dostat se do cizího zabezpečeného systému, ale není jeho záměrem někomu uškodit. Ve většině případů je to různé testování systému, které si objedná přímo jeho tvůrce, aby mohl zjistit chyby nebo nedokonalosti, které se v zabezpečení systému nacházejí. Tato činnost bývá v některých případech i finančně ohodnocena. [BURDOVÁ, TRAXLER, 2014]

„Black hat je hacker, který se snaží nestandardním způsobem proniknout do cizího zabezpečeného systému s úmyslem poškodit druhého. Nejčastěji může tento útočník zcizit data a ty následně prodat třetí osobě nebo je využít sám k páčání jiné trestné činnosti.“ [BURDOVÁ, TRAXLER, 2014. str. 28]

U mladistvých se v tomto případě může jednat například o „hacknutí“ cizí sociální sítě a poté její využívání pod falešnou identitou. U známějších profilů bývá toto jednání celkem obvyklé.

4 Negativní dopady sociálních sítí

Negativních dopadů, které mohou sociální sítě způsobit, by se pravděpodobně dalo vyjmenovat velké množství. Pro tuto práci byly vybrány „závislost“ a „odtržení od reality“ z toho důvodu, že s těmito dopady se v dnešní době lze velmi snadno setkat a také jsou nejčastěji zmiňované jak v knižních publikacích, tak na webových stránkách, týkajících se sociálních sítí.

4.1 Závislost

Mnoho publikací se na problematiku závislosti na internetu dívá rozdílně. Některé publikace ji neklasifikují přímo jako závislost, ale jako nadměrné užívání internetu a sociálních sítí. Jiné publikace zase tuto problematiku specifikují přímo jako závislost. V tomto případě bude použit názor z knihy Bezpečnost dětí na internetu. *„Závislost na internetu, počítačových hrách a v poslední době na sociálních sítích je stejně reálná jako závislost z klasického světa.“* [ECKERTO VÁ, DOČEKAL, 2013. str. 112] V mnoha případech už by se nadměrné užívání internetu dalo označit jako závislost, a to i proto, že internetová neboli virtuální závislost má i své vlastní označení, říká se jí „netolismus“.

„Termínem netolismus (dříve netholismus) označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, televize, ale třeba také online nakupování aj.“ [KOPECKÝ, PROJEKT E-BEZPEČÍ, 2019] ³Tento pojem nepatří mezi nové a aktuální pojmy, zmínky o něm byly zaznamenány již před třiceti lety. Nyní se však s tímto pojmem můžeme setkávat častěji, poněvadž poslední dobou osob s takovou závislostí velmi rychle přibývá. S pojmem „netolismus“ také úzce souvisí syndrom FOMO (z anglického překladu „fear of missing out“), který charakterizuje strach z toho, že něco promeškáme a potřebu mít neustálý přehled o tom, co se na sociálních sítích děje. [KOPECKÝ, PROJEKT E-BEZPEČÍ, 2017]⁴

³ KOPECKÝ, KAMIL. Co je netolismus. In: *e-bezpeci.cz* [online]. 14.1.2019. [vid. 20.04.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1432-co-je-netolismus>

⁴ KOPECKÝ, KAMIL. Co je syndrom FoMO. In: *e-bezpeci.cz* [online]. 4.4.2017. [vid. 20.04.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/online-zavislosti/1229-co-je-syndrom-fomo>

„Podle sociálně kompenzační hypotézy je internet zvláště atraktivní pro sociálně úzkostné či osamělé lidi. Závislost na internetu je často chápána jako tendence vyhýbat se „skutečným“ vztahům, tendence dávat přednost internetu před „skutečnými“ kamarády.“ [BLINKA, 2015. str. 184] Díky tomu, jak sociální sítě fungují a jaká mají specifika, umožňují uživateli snadněji se vyjadřovat a snadněji zahájit či ukončit konverzaci, což může být důvod, proč někteří jedinci dávají přednost sociálním sítím před osobní komunikací. [BLINKA, 2015] Nejvíce ohrožené možnou závislostí bývají děti z nefunkčních rodin nebo děti, které prožijí v rámci rodiny určitý šok.

Eckertová a Dočekal uvádí v knize Bezpečnost dětí na internetu teorii, která se pojí s tím, co může být jedním z důvodů vzniku závislosti na internetu. „V roce 1943, formuloval Abraham Maslow tzv. „pyramidu lidských potřeb“. Podle Maslowa je možné základní lidské potřeby rozdělit mezi nedostatkové (fyziologické, bezpečí, láska a úcta) a růstové (seberealizace).“ [ECKERTO VÁ, DOČEKAL, 2013. str. 115]

Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb. Zdroj: Eckertová L, Dočekal D., Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče [vid. 24.4.2020]

V této pyramidě jsou významnější níže položené potřeby a abychom mohli uspokojit potřeby vyšší, vždy musíme dosáhnout plného uspokojení nižších potřeb. Nejvyšší potřebou je snaha naplnit své schopnosti, tudíž seberealizace. [ECKERTO VÁ, DOČEKAL, 2013]

„Internet vytváří nový „virtuální“ svět. Neplatí v něm řada věcí, které platí v reálném. Fyziologické potřeby není třeba uspokojovat, virtuální identita na Internetu může žít jiný život, než její vlastník žije v reálném světě. Zbourání bariér navíc umožňuje dosáhnout seberealizace způsoby, které v reálném světě jsou pro řadu lidí nemožné.“ [ECKERTOVIÁ, DOČEKAL, 2013. str. 115]

Pouze minimum rodičů si přiznává, že je jejich dítě závislé na internetu a sociálních sítích a raději nazývají takové chování jako přechodné. Bohužel je potvrzeno, že je důležité závislostní chování dětí včas řešit. *„Jde bezesporu o závislost, kterou je třeba řešit. Lidé se mohou obrátit například na dětské nebo dorostové ambulance, už nyní víme, že děti s problémem závislosti na internetu nebo hrách tvoří velkou část jejich klientů“*, říká národní protidrogová koordinátorka Jarmila Vedralová. [ŠANCE DĚTEM, 2019]⁵

4.2 Odtržení od reality

Odtržení od reality velmi úzce souvisí se závislostí na internetu. Čím více času uživatel na internetu tráví, tím více je ohrožen tím, že přestane rozeznávat reálné informace od těch, které vidí na internetu.

Nejvíce jsou zde ohrožené děti mladšího školního věku, které nemají tolik zkušeností na to, aby dokázali rozeznat co je realita a co jsou zkreslené či pozměněné informace pro účel internetu či sociálních sítí. Tyto mladší děti se pak nechávají strhnout tím, co na internetu vidí a dochází k tomu, že začnou více žít internetovým světem než tím reálným. Sociální sítě nelze považovat za důvěryhodný zdroj informací a není rozumné důvěřovat veškerým informacím, které jsou k nalezení na sociálních sítích, poněvadž velké množství z nich se nezakládá na pravdě. [ECKERTOVIÁ, DOČEKAL, 2013. str. 154]

Odtržení od reality může mít mnoho podob, ať už se jedná o přenos násilí z her či videí s násilným podtextem nebo o snahu přiblížit se „dokonalému tělu“ nějaké známé tváře z Instagramu. V případě násilí je těžké zabránit tomu, aby děti takové video zhlédly nebo si nějakou takovou hru na internetu zahrály. Internet je dnes plný násilí a není těžké se k němu dostat nebo dokonce takové video zhlédnout omylem. Důležitým faktem je, zda

⁵ Osmi procentům školáků hrozí závislost na sociálních sítích. In: *sancedetem.cz* [online]. 30.5.2019. [vid. 20.04.2020]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/o-cem-se-mluvi/osmi-procentum-skolaku-hrozi-zavislost-na-socialnich-sitich-3726.shtml>

děti násilí vyhledávají cíleně, o jaký typ násilí se jedná a také to, jaký to má dopad na jejich psychiku. Mnoho odborníků se již věnovalo vlivům, které na děti přenáší sledování násilných scén. Důležité je rozlišovat samoučelné násilí a scény, kde je nakonec zlo spravedlivě potrestáno. Velmi záleží na tom, jak se dítě k takovým scénám dostane, zda zhlédne nějakou z násilných scén omylem, nebo takové scény samo vyhledává. Dalším důležitým aspektem je citlivost dítěte. V některých případech dlouhodobého sledování násilí, může dojít ke snížení prahu citlivosti. [ECKERTOVÁ, DOČEKAL, 2013] Na každé dítě může takový obsah působit rozdílně. Jsou děti, které hrají násilné hry a vnímají je jen jako uvolnění napětí a odreagování se, na druhé straně jsou i děti, které mají určité predispozice k chování agresivního rázu, a právě tyto děti mohou násilné hry ovlivňovat negativně. [ECKERTOVÁ, DOČEKAL, 2013]

Dalším případem odtržení od reality a nyní jedním z nejaktuálnějších a velmi nebezpečných vlivů sociálních sítí jsou poruchy příjmu potravy. V tomto případě jsou více ohroženy děti staršího školního věku a mladiství. „*Zhoubný vliv, co se týče poruch příjmu potravy, mají na mladé lidi sociální sítě. V hubnutí se sledují navzájem, sdílejí si fotografie svých vyzábělých těl a pozitivními komentáři se navzájem podporují.*“ [SKUROVCOVÁ, 2019]⁶

Jednou ze sociálních sítí, jejíž obsah může podněcovat děti a mladistvé k poruchám příjmu potravy a zároveň dle několika průzkumů vytváří nejvíce negativních vlivů na jejich psychiku, je Instagram. I přesto stále patří k nejoblíbenějším sociálním sítím a to především u mladých dívek. Je to velmi aktuální problém, kvůli kterému přibývá dětí a mladistvých, kteří trpí anorexií či bulimií. Tyto děti či mladiství denně projíždějí Instagram a obdivují blogerky a blogery, jejichž fotky jsou extrémně vyretušované a neodpovídají realitě. [TOMKOVÁ, 2017] V tomto případě je velice těžké šíření této nemoci zastavit, protože je stále veliké množství lidí, kteří na Instagramu neukazují realitu a děti a mladiství se za každou cenu chtějí přiblížit svému ideálu krásy, který ve většině případů není reálný.

⁶ SKUROVCOVÁ, Pavla. Nemocných s anorexií přibývá. Svou vinu mají kult zdravé stravy i sociální sítě. In: *mojezdрави.cz* [online]. 17.4.2019. [vid.08.05.2020] Dostupné z: <https://www.mojezdрави.cz/psychika/nemocnych-s-anorexii-pribyva-svou-vinu-maji-kult-zdrave-stravy-i-socialni-site-4840.html>

5 Rizika sociálních sítí pro uživatele s handicapem

Překvapením je, že na toto téma je velmi náročné vyhledat odborné publikace, což je důkazem toho, že jsou uživatelé s handicapem stále v určitých směrech opomíjeni a mělo by se na toto téma zaměřit více pozornosti. Pozitivní stránkou v této souvislosti je, že stále se rozvíjející moderní technologie, zajišťují uživatelům s handicapem čím dál snadnější přístup k internetovým stránkám a sociálním sítím. Například pro uživatele s postižením zraku či sluchu se vytvářejí nápomocné aplikace, které jim umožní podobně snadný přístup na internet, jako běžným uživatelům.

Mnoho běžných uživatelů internetu si však vůbec neuvědomuje, že jsou mezi námi i lidé, kteří mají nějaký handicap. Ti se stejně jako ostatní uživatelé chtějí přiblížit aktuální době a být aktivní na sociálních sítích. Bohužel v tomto případě, kromě výše uvedených rizik, existují ještě další rizika, která se týkají i běžných uživatelů, ale určitým handicapem mohou být ještě více posílena.

5.1 Narušené sebevědomí

Psychika osoby je ovlivněna mezilidskými vztahy a sociální komunikací. Každý jedinec má jinak nastavené hranice, jak moc je na sociálních interakcích závislý. Jak je uvedeno v publikaci *Tělesně handicapovaní lidé a jejich sociální integrace v ČR*, potřeba osob s handicapem může být z důvodu jejich handicapu o poznání vyšší, než v případě zdravých osob. Není výjimečným případem, že u osob s handicapem může jejich postižení narušit uspokojování potřeb různého druhu. [KOSTKANOVÁ, JAROŠOVÁ, ŘÍHA, TAX, KLVAŇA, ZELENKA, 2009] Psychika osoby se zdravotním handicapem může být narušena a taková osoba má o poznání vyšší potřebu sociálního kontaktu než ostatní osoby. Z psychických potřeb bývá málo uspokojována potřeba vztahu, lásky, bezpečí i sociálních kontaktů. [KOSTKANOVÁ, JAROŠOVÁ, ŘÍHA, TAX, KLVAŇA, ZELENKA, 2009]

Právě z důvodu sociálního odtržení mají osoby se zdravotním handicapem o poznání vyšší zájem navazovat nové kontakty. S největší pravděpodobností je to způsobeno tím, že takové osoby mnohdy žijí v sociální izolaci, která u nich vyvolává zvýšený zájem se

sociálně začleňovat a komunikovat s okolním světem, což může vyvolat vyšší psychickou rovnováhu a může to mít pozitivní dopad na jejich zdraví. [KEZBA, 2005]

V případě, že osoba má silné sociální potřeby být v kontaktu s ostatními lidmi, ale její handicap jí neumožňuje navazovat interakce standardním způsobem, jsou takové osoby často závislé na virtuální komunikaci a své útočiště nacházejí na sociálních sítích. Tam se mohou projevit, mohou navázat nová přátelství a není pro ně jejich handicap překážkou, které by jim mohla bránit navazovat kontakty.

Ovšem na druhou stranu může v některých případech vyvolat jejich handicap negativní ohlasy od ostatních uživatelů. Bohužel jsou na sociálních sítích stále lidé, kteří neberou osoby s handicapem jako sobě rovné jedince. Tito uživatelé se mnohdy neubrání urážkám a výsměchu na stranu uživatelů s handicapem, a to veřejnou formou nebo pomocí soukromých zpráv. Tato situace může osobám s handicapem velice ublížit a snížit jejich sebevědomí, které většinou bývá velmi křehké právě z důvodu určitého handicapu.

5.2 Izolace od reálného světa a větší sklony k závislosti

Osoby s handicapem se často snaží utéct od reality běžného života, k čemuž jim dopomáhá internet a sociální sítě. Stává se, že osoby s handicapem tráví na sociálních sítích většinu svého volného času. Lidé s handicapem jsou mnohem náchylnější k závislosti na internetu či sociálních sítích. Je známo mnoho lidí, kteří jsou na vozíku a veškerý svůj volný čas tráví právě na Facebooku. [TITLBACH, 2018]

Pokud se stane uživatel s handicapem závislým na sociálních sítích, může to mít několik negativních dopadů. Jedním z nich je, že se izoluje od reálného světa. Místo reálných přátel si raději chatuje s virtuálními přáteli a ztrácí motivaci chodit do společnosti. Klient centra Paraple Petr Hubalovský v rozhovoru pro Radio Wave zmínil, že častým problémem je hledání partnera. Lidé kteří tráví většinu času na sociálních sítích mají menší šanci najít si partnera, poněvadž ve společnosti je šance pro výběr partnera určitě větší než na sociálních sítích. [TITLBACH, 2018]

Dalším podstatným negativem je ztráta motivace k tělesnému rozvoji. Mnoho uživatelů najde v sociálních sítích až tak velkou zálibu, že čas na internetu upřednostňují i před

cvičením, rehabilitacemi, procházkami a jinými aktivitami, což může být pro určité druhy handicapu velmi důležité. Pokud již uživatel trpí takto silnou závislostí, může být velmi složité docílit toho, aby své působení na sítích omezil a vrátil se také do reálného života. V takových případech je již na místě požádat o pomoc odborníky.

6 Prevence před riziky sociálních sítí

„V oblasti prevence kriminality patří Česká republika mezi špičky v rámci Evropy. Vzniká zde celá řada výborných projektů, které se zabývají různými tématy a vzděláváním všech skupin uživatelů, počínaje dětmi až po seniory.“ [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016. str. 144.]

Jako příklad lze uvést preventivní projekty Seznam se bezpečně!, E-Bezpečí, Bezpečný internet, Linka bezpečí, Dětské krizové centrum, Bílý kruh bezpečí. [KOŽÍŠEK, PÍSECKÝ, 2016]

Velmi důležitou prevencí je také komunikace s rodiči. Rodiče dětí by měli mít přehled o tom, jaké stránky jejich děti navštěvují, na jakých sociálních sítích mají účet a také o tom, jaké informace o sobě sdělují. Samozřejmě by se také měli rodiče s dětmi na toto téma otevřeně bavit. Vysvětlit dětem nebezpečí, které je na internetu může potkat, a především to, jak mu nejlépe předejít. Děti by měly vědět, že pokud už se do nějaké nebezpečné situace na sociální sítí dostanou, důležité je co nejdříve informovat rodiče. Správnou volbou prevence určitě není zákaz internetu, poněvadž v dnešní době k němu mají děti přístup na každém kroku. Rodiče by měli dětem poskytnout pocit jistoty, důvěry a bezpečného prostoru pro sdílení nepříjemných zkušeností, se kterými se mohou na sociálních sítích setkat namísto zakazování a omezování přístupu na internet. [ŠEVČÍKOVÁ, 2014]

7 Shrnutí teoretické části

V teoretické části bakalářské práce byla analyzována problematika sociálních sítí u dětí a mladistvých. Na základě odborné literatury je možné konstatovat, že je toto téma v dnešní době velice aktuální. V teoretické části jsou popsány nejvyužívanější komerční sociální sítě a také sociální sítě či aplikace, které jsou určeny především pro handicapované uživatele. Dále jsou v teoretické části analyzována a blíže popsána rizika, která jsou se sociálními sítěmi spojená. V závěru teoretické části je zmíněná určitá prevence k předcházení rizik sociálních sítí.

Vzhledem k aktuálnosti problematiky, což dokazují i stále nově vznikající projekty na podporu bezpečnosti na sociálních sítích, je důležité, aby s tímto problémem byli seznámeni nejen rodiče, ale také pedagogové. Právě pedagogové tráví s žáky velké množství času a mohou jim předat velmi důležité informace týkající se této problematiky a především jejich bezpečí, protože je důležité, aby především žáci věděli, jaká rizika je na sociálních sítích mohou ohrožovat a jak se proti nim chránit.

8 Cíle a metodologie empirické části

8.1 Cíle výzkumného šetření

Cílem výzkumu je zjistit postoje využívání sociálních sítí u vzorku žáků ZŠ a zhodnotit jejich působení na sociálních sítích. Dále je cílem vyhodnotit zkušenosti a názory odborníků z oboru psychologie a zhodnotit vliv sociálních sítí a celkově moderních technologií na děti a mládež. Posledním cílem tohoto výzkumu je provést šetření formou rozhovoru s uživatelem sociálních sítí s handicapem a vymežit rozdíly mezi běžným uživatelem a uživatelem s handicapem.

8.2 Výzkumné otázky

1. Kolik času tráví žáci základní školy na sociálních sítích, jaké o sobě zveřejňují informace a mají zkušenost s nevhodným chováním na sociálních sítích?
2. Jak hodnotí odborníci z oboru psychologie vliv sociálních sítí na psychiku a vývoj dětí a mladistvých?
3. Jaké mají zkušenosti odborníci z oboru psychologie s kyberšikanou, závislostí a sexuálním obtěžováním na internetu?
4. Jaký je rozdíl mezi způsobem využívání sociálních sítí běžnými uživateli a uživateli s handicapem?

8.3 Metodologie výzkumu

Pro výzkumné šetření praktické části bakalářské práce byl využit smíšený výzkum. V první části byla využita kvantitativní metoda, ve které byl pro sběr dat využit dotazník. Dotazník byl elektronicky rozeslán vybraným žákům základní školy v Praze. Dotazník obsahoval 22 otázek, první 2 otázky byly identifikační, dalších 20 otázek bylo zaměřeno na tematiku sociálních sítí. Všechny 22 otázek bylo uzavřených, z toho na 16 otázek byla možnost vybrat pouze jednu odpověď, na 6 otázek byla možnost vybrat více odpovědí. Na otázku číslo 4 byly dvě možnosti odpovědi a dále dotazník pokračuje dle odpovědi na uvedenou otázku. Při zvolení jedné z odpovědí pokračuje dotazník standardně následující otázkou. V případě, kdy respondent zvolil druhou odpověď, byl automaticky přesměrován na otázku

číslo 19, což se stane v případě, že žáci uvedli, že nevyužívají sociální sítě. Dotazník se skládal ze tří druhů otázek - dichotomické, trichotomické a výběrové.

V druhé části byla využita kvalitativní metoda pomocí rozhovorů. Rozhovory se vzhledem k situaci spojené s karanténními opatřeními konaly elektronickou formou. Rozhovory byly provedeny s šesti odborníky, kteří pracují v oboru psychologie. Otázek pro odborníky z oboru psychologie bylo celkem 17. Otázky 1-12 se týkaly všeobecně sociálních sítí, otázky 13-17 se týkaly sociálních sítí v souvislosti se sexuálním obtěžováním. Dále byl proveden rozhovor s mužem s handicapem, který aktivně působí na sociálních sítích a internetu a blíže popisuje fungování a postoj k uživatelům s handicapem na sociálních sítích.

8.4 Výběr respondentů

K dotazníkovému výzkumu byla cíleně vybrána základní škola v Praze, která se nachází v městské části Chodov. Z této školy byly vybrány určité třídy, které měly na svých webových stránkách odkaz směřující k dotazníku. Dotazník nebyl povinný a vyplnili ho pouze ti žáci, kteří měli zájem se dotazníku zúčastnit.

K výzkumu metodou rozhovorů bylo dohromady vybráno 7 respondentů. Nejprve byla oslovena psychologka z pedagogicko-psychologické poradny v jihočeském kraji, která poté doporučila několik svých kolegů z oboru psychologie. Z doporučených kolegů bylo vybráno 5 dalších respondentů, kteří jsou z oboru psychologie, ale zároveň má každý z nich jinou pracovní pozici.

V návaznosti na cíl výzkumného šetření byl přes internet vyhledán a osloven respondent s handicapem, který je uživatelem sociálních sítí. Respondent souhlasil s rozhovorem, ale vyžadoval, aby jeho jméno nebylo zveřejněno.

8.5 Průběh výzkumného šetření

Při dotazníkovém šetření byl třídním učitelům vybraných tříd ze základní školy v Praze rozeslán email s přímým odkazem na webovou stránku, kde se dotazník nacházel. Tento odkaz vložili třídní učitelé žákům na jejich webové stránky a žáci se přes tento odkaz dostali přímo k dotazníku. Nejvíce odpovědí se nashromáždilo během prvního a druhého

týdne od zveřejnění odkazu, dotazník však zůstal funkční od 15.4.2020 až do 24.5.2020.

Po celou dobu přicházely odpovědi, kterých se sešlo celkem 82. Z 82 odpovědí bylo vyčleněno 11 odpovědí, které se zdály irelevantní a žáci se při vyplňování dotazníku spíše pobavili. Po vyloučení těchto odpovědí zbylo 71 vyplněných dotazníků, které jsou využity pro praktickou část této práce.

Při kvalitativní metodě pomocí rozhovorů, byly zaslány otázky prostřednictvím emailu šesti odborníkům z oboru psychologie, z nichž každý pracuje v jiném odvětví. Veškeré další otázky, odpovědi a upřesnění probíhaly prostřednictvím emailové komunikace. Rozhovor s uživatelem s handicapem probíhal formou video hovoru přes internet, při kterém byly zodpovězeny veškeré otázky.

9 Výsledky dotazníkového šetření

9.1 Identifikační otázky

Otázka číslo 1: Pohlaví?

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 71 žáků. Více odpovědí přišlo od dívek, kterých bylo 40 (56,3 %), chlapců odpovídalo méně, konkrétně 31 (43,7 %).

Otázka číslo 2: Kolik je ti let?

Kolik je ti let?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
8-10 let	13	18,3 %	5	7,0 %	18	25,4 %
11-12 let	6	8,5 %	8	11,3 %	14	19,7 %
13-14 let	9	12,7 %	19	26,8 %	28	39,4 %
15 a více let	3	4,2 %	8	11,3 %	11	15,5 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 1: Věk respondentů. Zdroj: Zpracováno autorem

9.2 Sumarizace odpovědí

Otázka číslo 3: Používáš na svém mobilním telefonu k připojení k internetu mobilní data nebo wifi připojení?

Jaký druh připojení využíváš?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Mobilní data	1	1,4 %	0	0,0 %	1	1,4 %
Wi-Fi	15	21,1 %	21	29,6 %	36	50,7 %
Obojí	15	21,1 %	19	26,8 %	34	47,9 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 2: Druhy připojení. Zdroj: Zpracováno autorem

Dle odpovědí je zřejmé, že přibližně polovina žáků má k dispozici mobilní data. Právě mobilní data mohou být důvodem toho, že rodiče nemají dostatečnou kontrolu nad pohybem svých dětí na sociálních sítích.

Otázka číslo 4: Využíváš sociální sítě?

Využíváš sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	20	28,2 %	29	40,8 %	49	69,0 %
NE	11	15,5 %	11	15,5 %	22	31,0 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 3: Využívání sociálních sítí. Zdroj: Zpracováno autorem

Zde zobrazená tabulka ukazuje, že více než polovina žáků ve věku 8-15 let využívá sociální sítě. Zároveň je zde stále 22 žáků, kteří sociální sítě vůbec nevyužívají, tyto žáky při zvolené odpovědi, že sociální sítě nevyužívají, přesunul dotazník až na otázku číslo 19.

Otázka číslo 5: Jaké využíváš sociální sítě?

Jaké využíváš sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Facebook	6	4,2 %	5	3,5 %	11	7,7 %
Instagram	13	9,2 %	21	14,8 %	34	23,9 %
YouTube	20	14,1 %	26	18,3 %	46	32,4 %
Snapchat	5	3,5 %	18	12,7 %	23	16,2 %
Twitter	3	2,1 %	4	2,8 %	7	4,9 %
Lidé	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Spolužáci	2	1,4 %	3	2,1 %	5	3,5 %
Líbím se ti	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Jiná	5	3,5 %	11	7,7 %	16	11,3 %
Celkem	54	38,0 %	88	62,0 %	142	100,0 %

Tabulka 4: Druhy sociálních sítí. Zdroj: Zpracováno autorem

Na tuto otázku již odpovídalo pouze 49 žáků. Ze zjištěných výsledků lze konstatovat, že nejnavštěvovanější sociální sítí je YouTube. Z pohledu rizik sociálních sítí se jedná o jednu z bezpečnějších, i přesto však existují rizika, která s YouTube souvisí a to především z pohledu obsahu videí, které tam lze vyhledat. Dalšími velmi navštěvovanými sociálními sítěmi jsou Instagram a Snapchat, což jsou sociální sítě zaměřené na sdílení fotografií. Velmi pozitivním výsledkem je, že sociální sítě Lidé a Líbím se ti žáci nenavštěvují, poněvadž fungují na principu seznamek a představují velká rizika. Do odpovědi „jiná“ uváděli žáci nejčastěji WhatsApp, což je spíše aplikace určená pro komunikaci než přímo sociální síť.

Otázka číslo 6: Kolik let ti bylo, když si začal/a využívat sociální sítě?

Kolik let ti bylo, když si začal/a využívat sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
6-8 let	4	8,2 %	2	4,1 %	6	12,2 %
9-11 let	14	28,6 %	17	34,7 %	31	63,3 %
12-14 let	2	4,1 %	10	20,4 %	12	24,5 %
15 a více	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 5: Věk respondentů, když začali využívat sociální sítě. Zdroj: Zpracováno autorem

Dle odpovědí lze vyhodnotit, že se žáci na sociálních sítích registrují v relativně nízkém věku. Nejčastěji začínají žáci sociální sítě využívat mezi 9 a 11 rokem i přesto, že velká část sociálních sítí vyžaduje určitou věkovou hranici pro registraci, jako například Facebook, který umožňuje registraci od 13 let. Někteří žáci vytváří registrace na sociálních sítích již ve věku 6-8 let, což může být velmi nebezpečné, poněvadž si žáci ještě neuvědomují rizika, která se sociálními sítěmi souvisí.

Otázka číslo 7: Ví tvoji rodiče, že využíváš sociální sítě?

Vít tvoji rodiče, že využíváš sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	20	40,8 %	28	57,1 %	48	98,0 %
NE	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Nevím	0	0,0 %	1	2,0 %	1	2,0 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 6: Rodiče, kteří ví, že děti využívají sociální sítě. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 8: Jak často navštěvuješ sociální sítě?

Jak často navštěvuješ sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Několikrát denně	15	30,6 %	19	38,8 %	34	69,4 %
Několikrát týdně	5	10,2 %	8	16,3 %	13	26,5 %
Několikrát měsíčně	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Jen vyjíměčně	0	0,0 %	2	4,1 %	2	4,1 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 7: Četnost návštěv sociálních sítí. Zdroj: Zpracováno autorem

Z uvedených výsledků je zřejmé že převážná většina žáků navštěvuje sociální sítě každý den. Nutné je zde zmínit, že se jedná pouze o volný čas žáků, poněvadž ve škole mají žáci telefony zakázané a veškeré sociální sítě jsou na školních počítačích zablokované. Ve škole využívají žáci pouze své školní e-maily, které slouží pro účel výuky a komunikace s vyučujícími.

Otázka číslo 9: K čemu využíváš sociální sítě?

K čemu využíváš sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Komunikace s přáteli	15	15,5 %	22	22,7 %	37	38,1 %
Sdílení fotografií	4	4,1 %	12	12,4 %	16	16,5 %
Seznamování s novými lidmi	6	6,2 %	7	7,2 %	13	13,4 %
Prohlížení obsahu	11	11,3 %	20	20,6 %	31	32,0 %
Celkem	36	37,1 %	61	62,9 %	97	100,0 %

Tabulka 8: Důvod využívání sociálních sítí. Zdroj: Zpracováno autorem.

Otázka číslo 10: Jaké pravdivé informace máš uvedeny na sociálních sítích?

Jaké pravdivé informace máš uvedeny na sociálních sítích?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Jméno	15	10,0 %	26	17,3 %	41	27,3 %
Pohlaví	13	8,7 %	20	13,3 %	33	22,0 %
Věk	2	1,3 %	15	10,0 %	17	11,3 %
Adresa	0	0,0 %	1	0,7 %	1	0,7 %
Telefon	6	4,0 %	10	6,7 %	16	10,7 %
E-mail	4	2,7 %	11	7,3 %	15	10,0 %
Foto	8	5,3 %	16	10,7 %	24	16,0 %
Jiná	2	1,3 %	1	0,7 %	3	2,0 %
Celkem	50	33,3 %	100	66,7 %	150	100,0 %

Tabulka 9: Pravdivé informace na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Ze zjištěných dat vyplývá, že žáci jsou se svými osobními údaji ve většině případů opatrní. Kromě základních informací jako je jméno, pohlaví a věk zveřejňují žáci i svou fotografii, dále také email a telefon, což bývají na některých sociálních sítích údaje potřebné k

registraci. Nejvíce znepokojující je odpověď, kde má žákyně na sociálních sítích uvedenou i adresu. Do odpovědí jiná, uváděli žáci nejčastěji přezdívku.

Otázka číslo 11: Kdo nebo co se objevuje na fotkách, které dáváš na sociální sítě?

Kdo nebo co se objevuje na fotkách, které dáváš na sociální sítě?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Jen já	11	12,2 %	21	23,3 %	32	35,6 %
Moji kamarádi	7	7,8 %	16	17,8 %	23	25,6 %
Moje rodina	2	2,2 %	2	2,2 %	4	4,4 %
Jen zvířata, příroda, jídlo, apod.. (žádné osoby)	7	7,8 %	13	14,4 %	20	22,2 %
Jiné	4	4,4 %	7	7,8 %	11	12,2 %
Celkem	31	34,4 %	59	65,6 %	90	100,0 %

Tabulka 10: Obsah fotografií na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 12: Myslíš, že ti hrozí nějaké nebezpečí na sociálních sítích?

Myslíš, že ti hrozí nějaké nebezpečí na sociálních sítích?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	11	22,4 %	20	40,8 %	31	63,3 %
NE	9	18,4 %	9	18,4 %	18	36,7 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 11: Uvědomění nebezpečí na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Z těchto výsledků lze říci, že větší část žáků si uvědomuje nebezpečí, které může hrozit na sociálních sítích. Na tento fakt má vliv i to, že na vybrané škole jsou pravidelně pořádány přednášky pro žáky, které jsou zaměřeny právě na téma sociálních sítí. U žáků, kteří si žádné riziko související se sociálními sítěmi nepřipouští, je větší pravděpodobnost, že se do nějakého nebezpečí či nepříjemné situace na sociálních sítích dostanou.

Otázka číslo 13: S kým komunikuješ na sociálních sítích?

S kým komunikuješ na sociálních sítích?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
S rodiči	6	6,5 %	7	7,6 %	13	14,1 %
S kamarády	19	20,7 %	29	31,5 %	48	52,2 %
S širší rodinou - příbuznými	9	9,8 %	14	15,2 %	23	25,0 %
Seznamuji se s novými lidmi	4	4,3 %	4	4,3 %	8	8,7 %
Celkem	38	41,3 %	54	58,7 %	92	100,0 %

Tabulka 12: Komunikace na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 14: Zažil/a si někdy, že tě někdo na sociálních sítích...?

Zažil/a si někdy, že tě někdo na sociálních sítích...?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Obtěžoval	1	1,8 %	2	3,6 %	3	5,4 %
Slovně zastrašoval	1	1,8 %	2	3,6 %	3	5,4 %
Ztrapňoval	0	0,0 %	2	3,6 %	2	3,6 %
Pomlouval	1	1,8 %	2	3,6 %	3	5,4 %
Vydíral	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Vyhrožoval	1	1,8 %	0	0,0 %	1	1,8 %
Nabádal k osobní schůzce	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Nezažil/a	18	32,1 %	26	46,4 %	44	78,6 %
Celkem	22	39,3 %	34	60,7 %	56	100,0 %

Tabulka 13: Zkušenosti s nevhodným chováním na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Ze zjištěných odpovědí vyplývá, že celých 78,6 % žáků nikdy nezažilo obtěžování a jiné nevhodné chování na sociálních sítích. 5,4 % žáků se již na sociálních sítích setkala s obtěžováním, slovním zastrašováním a pomluvami. Ve dvou případech se již žáci setkali i se ztrapňováním a jeden z chlapců dokonce zažil i vydírání přes sociální sítě. Celkově

takovéto nevhodné chování zažilo více dívek, což může být způsobeno tím, že dívky bývají na sociálních sítích více sdílnější.

Otázka číslo 15: Znáš někoho, komu se to stalo?

Znáš někoho komu se to stalo?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	3	6,1 %	5	10,2 %	8	16,3 %
NE	17	34,7 %	24	49,0 %	41	83,7 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 14: Zkušenosti s nevhodným chováním na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 16: Pokud si to zažil/a ty, nebo někoho takového znáš, řešila to ta daná osoba s někým? (rodiče, učitel, policie,...)

Pokud si to zažil/a ty nebo někoho takového znáš, řešila to ta daná osoba s někým? (rodiče, učitel, policie,...)						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Řešila	2	4,1 %	3	6,1 %	5	10,2 %
Neřešila	1	2,0 %	1	2,0 %	2	4,1 %
Nikdy se nikomu nic takového nestalo	17	34,7 %	25	51,0 %	42	85,7 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 15: Řešení nevhodného chování na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 17: Seznámil/a si se někdy s někým cizím na sociálních sítích?

Seznámil/a si se někdy s někým cizím na sociálních sítích?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	9	18,4 %	10	20,4 %	19	38,8 %
NE	11	22,4 %	19	38,8 %	30	61,2 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 16: Seznamování se s cizími lidmi na sociálních sítích. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 18: Pokud si se s někým cizím seznámil/a, sešli jste se někdy?

Pokud si se s někým cizím seznámil/a, sešli jste se někdy?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
Seznámil/a, ale nesešli	8	16,3 %	6	12,2 %	14	28,6 %
Seznámil/a a sešli	1	2,0 %	4	8,2 %	5	10,2 %
Neseznámil/a	11	22,4 %	19	38,8 %	30	61,2 %
Celkem	20	40,8 %	29	59,2 %	49	100,0 %

Tabulka 17: Scházení se s cizími lidmi. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 19: Víš, co je to kyberšikana?

Víš, co je to kyberšikana?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	25	35,2 %	36	50,7 %	61	85,9 %
NE	6	8,5 %	4	5,6 %	10	14,1 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 18: Znalost pojmu kyberšikana. Zdroj: Zpracováno autorem

Na tuto otázku již odpovídalo všech 71 žáků, včetně těch, kteří sociální sítě nevyužívají.

Otázka číslo 20: Zažil/a si někdy kyberšikanu?

Zažil/a si někdy kyberšikanu?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	1	1,4 %	3	4,2 %	4	5,6 %
NE	24	33,8 %	33	46,5 %	57	80,3 %
Nevím, co to znamená	6	8,5 %	4	5,6 %	10	14,1 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 19: Zkušenosti s kyberšikanou. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 21: Znáš někoho, kdo zažil kyberšikanu?

Znáš někoho, kdo zažil kyberšikanu?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	3	4,2 %	8	11,3 %	11	15,5 %
NE	22	31,0 %	28	39,4 %	50	70,4 %
Nevím, co to znamená	6	8,5 %	4	5,6 %	10	14,1 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 20: Zkušenosti s kyberšikanou. Zdroj: Zpracováno autorem

Otázka číslo 22: Mluví s vámi ve škole o kyberšikaně?

Mluví s vámi ve škole o kyberšikaně?						
	Chlapci		Dívky		Celkem	
ANO	21	29,6 %	33	46,5 %	54	76,1 %
NE	8	11,3 %	6	8,5 %	14	19,7 %
Nevím, co to znamená	2	2,8 %	1	1,4 %	3	4,2 %
Celkem	31	43,7 %	40	56,3 %	71	100,0 %

Tabulka 21: Téma kyberšikany ve škole. Zdroj: Zpracováno autorem

Celých 76,1 % žáků odpovědělo, že se jejich škola tímto tématem zabývá. 19,7 % žáků odpovědělo, že se o tom s nimi ve škole nebaví. Pravdou je, že škola každý rok pořádá na toto téma přednášky. Bohužel se zatím přednášky konají jen v rámci projektových dnů, kterých se neúčastní všichni žáci, poněvadž mají pocit, že když nejde o výuku, není to jejich povinnost, a tudíž je možné, že o tomto tématu ve škole zatím nic neslyšeli.

9.3 Komparace výsledků

Náhodně vybraný vzorek respondentů, kteří si nemyslí, že jim hrozí nebezpečí na sociálních sítích. (Na otázku číslo 12 - „Myslíš, že ti hrozí nějaké nebezpečí na sociálních sítích“ odpověděli NE).								
	Pohlaví	Věk	Jaké pravdivé informace máš uvedeny na sociálních sítích?	S kým komunikuješ na sociálních sítích?	Zažil/a si někdy, že tě někdo na sociálních sítích...?	Znáš někoho komu se to stalo?	Seznámil/a si se někdy s někým cizím na sociálních sítích?	Pokud si se s někým cizím seznámil/a, sešli jste se někdy?
Respondent 1	Chlapec	13-14 let	Žádné	S kamarády, seznamují se s novými lidmi	Nezažil	NE	ANO	Nesešli
Respondent 2	Dívka	15 a více let	Jméno, pohlaví, věk, telefon, email, fotografie	S kamarády, s příbuznými seznamují se s novými lidmi	Slovně vyhrožoval, pomlouval, ztrapňoval	ANO	ANO	Sešli
Respondent 3	Chlapec	15 a více let	Jméno, pohlaví, věk	S kamarády, s příbuznými	Nezažil	NE	NE	Nesešli
Respondent 4	Dívka	15 a více let	Jméno, pohlaví, telefon, fotografie	S kamarády	Nezažila	NE	NE	Nesešli
Respondent 5	Chlapec	8-10 let	Jméno, pohlaví, telefon, email	Seznamují se s novými lidmi	Nezažil	NE	ANO	Nesešli
Respondent 6	Chlapec	11-12 let	Žádné	S kamarády, seznamují se s novými lidmi	Nezažil	NE	ANO	Nesešli
Respondent 7	Dívka	11-12 let	Fotografie	S kamarády, seznamují se s novými lidmi	Nezažila	ANO	ANO	Sešli
Respondent 8	Chlapec	13-14 let	Jméno, pohlaví, telefon, fotografie	S kamarády	Slovně zastražoval, vyhrožoval	ANO	ANO	Nesešli

Tabulka 22: Komparace výsledků dotazníkového šetření. Zdroj: Zpracováno autorem

Pro komparaci výsledků bylo vybráno 8 respondentů. Jako kritérium pro uvedené srovnání byla zvolena otázka číslo 12 - „Myslíš si, že ti hrozí nějaké nebezpečí na sociálních sítích?“. Ze všech respondentů bylo náhodně zvoleno 8 žáků (5 chlapců a 3 dívky), kteří na otázku odpověděli „NE“ a následně byly rozebrány jejich další odpovědi, týkající se bezpečí na sociálních sítích.

Na doplňující otázku jaké informace o sobě žáci zveřejňují, bylo ve dvou případech odpovězeno, že o sobě žáci neuvádí žádné informace. Dalších 6 respondentů zmínilo, že na svých profilech zveřejňují od fotografií až po osobní informace, jako jméno, pohlaví nebo věk. Polovina z dotázaných uvádí na sociálních sítích i svůj telefon nebo e-mailový kontakt, což lze považovat za poměrně rizikové.

Všichni respondenti přes sociální sítě komunikují se svými kamarády nebo širší rodinou. Více než polovina žáků se přes sociální sítě komunikuje s novými lidmi a přesto si nemyslí, že jim může hrozit nějaké nebezpečí. Dva z dotázaných, kteří komunikují s cizími lidmi, na svém profilu uvádí i e-mail nebo telefon.

Většina vybraných žáků naštěstí nikdy nezažila vyhrožování, slovní urážení, ztrapňování nebo pomlouvání. Jen dva respondenti se s něčím takovým setkali, ale zjevně to stále nevnímají jako nebezpečí. Oba tyto respondenti mají o sobě uvedeny osobní informace - telefon nebo e-mail a jeden z nich se na internetu cíleně seznamuje s novými lidmi.

Na otázku, zda respondent zná někoho, kdo zažil určité nevhodné chování na sociálních sítích, bylo 5 odpovědí negativních a žáci neznají osobu, která by se s něčím takovým setkala. Zbylí 3 respondenti, znají někoho, kdo se s takovým chováním setkal.

Pouze 2 z náhodně vybraných respondentů se nikdy neseznámili s cizí osobou přes sociální sítě. Dalších 6 žáků se již přes sociální sítě s někým cizím seznámilo, což je velice znepokojující fakt, který ukazuje, že někteří žáci nejsou příliš obezřetní.

Z 6 respondentů, kteří se již seznámili s neznámou osobou dokonce 2 respondenti odpověděli, že se s určitou osobou, kterou neznali i sešli. Zde můžeme vidět velké riziko, které žáci podstupují, poněvadž si nemyslí, že jim může hrozit nebezpečí nebo si ho neuvědomují a setkávají se s neznámými lidmi. U dětí a mladistvých se může jednat o

vrstevníky, kde velké riziko nehrozí, ale také se může jednat o dospělé lidi s falešnou identitou, a v tom případě je takové riziko velice alarmující.

Z uvedených odpovědí můžeme usoudit, že žáci, kteří neočekávají nebezpečí na sociálních sítích jednají poměrně rizikově, a i přesto, že si žádné nebezpečí neuvědomují, tak se mu ve většině případů vystavují.

Závěrem z uvedených odpovědí lze vyhodnotit, že si můžeme respondenty rozdělit do dvou skupin. Jedna skupina si neuvědomuje nebezpečí, které jí na sociálních sítích hrozí, ale zároveň o sobě nezveřejňuje osobní informace, nekomunikují s cizími lidmi a nikdy se nesetkali se s nevhodným chováním na jejich osobu, z těchto důvodů lze jejich chování na sociálních sítích považovat za poměrně bezpečné. Druhá skupina jsou žáci, kteří si neuvědomují rizika sociálních sítí, ale zároveň z odpovědí, kde bylo uvedeno, že se cíleně seznamují s novými lidmi, uvádějí o sobě osobní informace a dva z nich se dokonce setkali s nevhodným chováním, lze vyhodnotit, že jejich přístup můžeme považovat za velmi nebezpečný a riskantní.

9.4 Shrnutí dotazníkového šetření

Z dotazníkového výzkumu lze vyhodnotit, že většina dotazovaných žáků základní školy již využívá sociální sítě a mnoho z nich je navštěvuje každý den. K tomu přispívá i fakt, že přibližně polovina žáků má k dispozici mobilní data, díky kterým mají k dispozici internet celý den. Velké množství žáků uvedlo, že se na sociální sítě zaregistrovali velmi brzy, tudíž ještě dříve než jsou věkově podmíněné registrace možné.

Pozitivním zjištěním je, že většina žáků si dává pozor na své osobní údaje. Našla se však mezi respondenty i dívka, která má zveřejněnou svou adresu, což je pokládáno za jedno z největších nebezpečí. Mnoho z dotazovaných si uvědomuje rizika, které sociální sítě přináší, ale někteří žáci si naopak žádné nebezpečí nepřipouští. Jedna skupina žáků, kteří si žádné nebezpečí neuvědomují se chová na sociálních sítích poměrně bezpečně, druhá skupina si však myslí, že jim žádné nebezpečí nehrozí, ale jejich chování na sociálních sítích lze považovat za rizikové.

Malé procento z dotazovaných má již zkušenost s nějakým obtěžováním na sociálních sítích. Někteří dokonce uvedli, že již zažili přímo kyberšikanu nebo znají někoho, kdo se s ní potýkal. Pozitivním faktem je, že většina z těch žáků, kteří nějaké obtěžování či kyberšikanu zažili, se s tímto problémem svěřili a dále ho řešili. Celkově větší zkušenosti s nevhodným chováním na sociálních sítí mají dívky.

10 Kvalitativní výzkum - první část

10.1 Rozhovory s odborníky z oboru psychologie

Rozhovory byly provedeny s odborníky z oboru psychologie, kteří se zaměřují na práci s dětmi a mladistvými. Každý respondent si vybral pouze otázky na které chtěl odpovědět nebo znal konkrétní odpověď. V mnoha případech se k dané otázce nechtěli respondenti vyjadřovat z důvodu jiného profesního zaměření nebo z důvodu, že neznali přesnou odpověď a nechtěli pouze odhadovat. Na otázky od čísla 13 již neodpovídal psycholog z praxe a psycholog z pedagogicko-psychologické poradny, poněvadž se otázky věnovaly tématu sexuálního obtěžování. Ve výsledku se respondenti domluvili tak, že vyšly na každou otázku přibližně 4 odpovědi, ze kterých byl poté vyhodnocen určitý závěr. Dotazováni byli:

- a) Zaměstnanec pedagogicko-psychologické poradny - dále jen **Zaměstnanec PPP**
- b) Lektorka sexuální výchovy a prevence zneužívání dětí a mladistvých - dále jen **Lektorka SV**
- c) Psycholog z praxe - dále jen **Psycholog**
- d) Metodik prevence a etoped z praxe - dále jen **Metodik prevence**
- e) Pracovník krizového centra - realizátor preventivních programů pro kyberšikanu a sexting - dále jen **Pracovník kriz. centra**
- f) Psycholog z pedagogicko-psychologické poradny - dále jen **Psycholog PPP**

Otázka číslo 1: Jsou dnešní děti a mladiství ohroženější díky internetu a sociálním médiím, než tomu bylo dříve?

Zaměstnanec PPP: „*Ano.*“

Psycholog: „*Ano, internet otevírá další prostor, ve kterém je třeba učit děti se pohybovat.*“

Metodik prevence: „*Asi ano, jsou ohroženější v oblastech, které předbíhají jejich vývoj a psychickou zralost jako např. setkání se s násilím v předškolním a ranném školním věku, se sexuálními nabídkami, pognografií, atd.*“

Pracovník kriz. centra: „*Zcela určitě, ale nelze zanedbat ani pozitivní vliv médií.*“

Odborníci se shodli v odpovědi na uvedenou otázku, tudíž lze říci, že děti a mladiství jsou v dnešní době určitě více ohroženi než tomu bylo dříve. Důležité je také zmínit, že sociální média nemají jen negativní stránku, ale také jsou pozitivním přínosem, jak říká pracovník krizového centra.

Otázka číslo 2: Ovlivňuje vzestup moderních technologií a sociálních médií psychiku dětí a mladistvých? Jaký vliv to má na jejich vývoj?

Zaměstnanec PPP: „*Dle mého názoru ovlivňuje. Ubývá volné hry, upřednostňuje se pobyt ve virtuálním světě před reálnými vztahy, často jde tak o „útěk“ dětí, které při navazování kontaktů selhávají.*“

Lektorka SV: „*V naší společnosti opomíjíme fakt psycho sexuálního vývoje dítěte zejména od 3-12 let. Tyto děti nemají ověřené a pravdivé zdroje sexuální výchovy doma ani ve škole, tudíž se obracejí na internet a své kamarády. Hlavním zdrojem je pro ně zvyšující se dostupnost pornografie a to i pro děti ve věku 6-7 let. Na psychiku dětí to má negativní vliv zejména v pohledu a přijmutí svého těla.*“

Psycholog: „*Jsou to podněty, které formují děti (mladistvé) stejně jako jiné podněty. Záleží na tom, jak s virtuálním světem umí zacházet, jak moc jsou do něj ponořeni. Pokud jsou přístupni podnětům z okolního světa, pak vliv virtuálního světa nemusí být tak silný. U některých dětí sleduji, že se více uzavírají do virtuálního světa, to vnímám jako rizikové.*“

Psycholog PPP: „*Nesporně to psychiku ovlivňuje, a jako každá věc to má své pozitivní i negativní stránky. Je všeobecně známo, že moderní technologie a sociální média jsou dobrý sluha, ale zlý pán.*“

V této otázce se každý z dotazovaných více zaměřil na svůj obor. Pokud bychom tedy odpověď shrnuli, je možné říci, že moderní technologie a sociální média rozhodně ovlivňují psychiku dětí a mladistvých. Ve vývoji jde především o upřednostňování virtuálního světa a tím opomíjený sociální vývoj a kontakty. Velký vliv mají také sociální

média na sexuální vývoj dětí, poněvadž je již pro děti lehce dostupná sexuální tematika, ať už ve formě informací na internetu či videí se sexuálním obsahem.

Otázka číslo 3: Je možné, že internet a veškeré moderní technologie dnešní doby ovlivňují studijní výsledky dětí a mladistvých?

Zaměstnanec PPP: „*Hraní a sociální sítě jsou pro děti často prioritou, ale míra ovlivnění studijních výsledků bude spíše individuální.*“

Metodik prevence: „*Netroufnu si posoudit, zřejmě nikoliv. Studijní výsledky se generují na základě lidských dovedností, vůli, ochotě se vzdělávat. Technologie je pouze zdroj, prostředek, který je platný ve vzdělávacím procesu tehdy, když je dítě/student použije....stejně jako knihu a jiné materiály.*“

Pracovník kriz. centra: „*Zcela určitě, ale opět bych nepodceňoval i pozitivní vliv (zejména v současném nouzovém stavu by se školství bez technologií neobešlo.*“

Psycholog PPP: „*Určitě studijní výsledky ovlivňují – opět jsou zde různé úhly pohledu. V poradně nejčastěji zachytím problém s neohrazením, kdy rodiče nekontrolují, kolik času dítě tráví na počítači, děti tam tráví čas i dlouho do noci, sledují nevhodné stránky, což druhý den samozřejmě způsobí únavu a neschopnost koncentrace ve škole.*“

Ve výše uvedené otázce se již odpovědi dotazovaných lehce odlišují, ale i přesto z nich vychází velice podobný závěr. Moderní technologie přímo neovlivňují studijní výsledky žáků, ale spíše to, kolik času žáci na internetu tráví a zda mu dávají přednost například před domácím vzděláváním. Zde hraje velkou roli úloha rodiče, který by měl právě čas na internetu určovat a také kontrolovat obsah, který děti a mladiství sledují.

Otázka číslo 4: V jakém věku jsou děti nejvíce ohroženi rizikem internetu a sociálních médií?

Psycholog: „*Myslím, že ve věku 10-15.*“

Metodik prevence: „Z mé zkušenosti usuzuji , *děti od 10 cca do 13 let.*“

Pracovník kriz. centra: „*Obecně období dospívání – hledání vlastní identity, jako zvláštní ohroženou skupinu vnímám předškolní děti a prvostupňové děti, které nemají vyvinutou schopnost autoregulace.*“

Psycholog PPP: „*Je to určitě věk, kdy se naučí číst a k internetu mají přístup a zvětšuje se to postupně, kdy dětské zájmy se posouvají k pubertálním, cca 10 let, ale je to hodně individuální.*“

V této otázce je vidět opět shoda dotazovaných, kdy většinou zmiňují věk okolo 10 let. Narozdíl od ostatních, pracovník krizového centra zde zmiňuje i předškolní děti. Souhrnně by se tedy dalo říci, že je to věk od 10 let.

Otázka číslo 5: Měli by rodiče mluvit s dětmi o nebezpečí, které sociální sítě přináší?

Zaměstnanec PPP: „*Jednoznačně ano.*“

Lektorka SV: „*Ano, ale vždy se má začít tím pozitivním. Od dětství mluvit o tom, co je soukromé. Nesmíme děti strašit ale podpořit je v tom, že když se něco stane, mají právo požádat o pomoc a definovat společně, za kým by šli. Každé třetí dítě neví komu se může svěřit. Většina rodičů spoléhá na mediální výchovu dětí ve škole.*“

Psycholog: „*Určitě, kromě toho by ale měli ukazovat, k čemu jsou sociální sítě dobré a jak je bezpečně využívat.*“

Pracovník kriz. centra: „*Zcela určitě, ale v praxi se to více než z 50% neděje.*“

Psycholog PPP: „*Rodiče by o tomto riziku rozhodně s dětmi mluvit měli, současně se by se měli sami v této oblasti vzdělávat. Měli by mít nastavené hranice ohledně času a povolených stránek, měli by mít přehled, kde se na sociálních sítích děti pohybují.*“

Na tuto otázku je odpověď zcela jednoznačná. Rodiče by určitě měli mluvit s dětmi o nebezpečí na sociálních sítích a také by se v této tematice měli sami více vzdělávat. Bohužel je běžné, že rodiče spoléhají na školu a s dětmi toto téma doma vůbec neřeší.

Otázka číslo 6: Zažil/a jste nějaký případ dítěte nebo mladistvého, které řešilo kyberšikanu? Pokud ano, jakou formou probíhá léčba a jak dlouho může taková léčba trvat?

Zaměstnanec PPP: „*Ano, léčba byla většinou doporučena, ale neprobíhala, jelikož šlo většinou o děti z narušeného rodinného prostředí, které neměli prostředky věci řešit. Zde narazíme i na systémové potíže, jelikož není dostatečná nabídka bezplatné odborné terapeutické péče pro tyto děti. V našem zařízení nabízíme skupinové terapeutické sezení pro děti dle věku, kde se řeší i tyto potíže. Délka je individuální.*“

Lektorka SV: „*Ano, zažila. Záleží na situaci a jak dlouho šikana trvá. Často se prolíná šikana ve třídě s šikanou na sociálních sítích.*“

Psycholog: „*Zažila. Záleží, jak okolí ke skutečnosti, že jde o kyberšikanu přistoupilo a jak situaci řešilo – myslím tím zejména dospělí. Při včasné zásahu nebylo potřeba delší psychologické intervence. Pokud okolí jednalo líně nebo bagatelizovalo kyberšikanu, pak bylo třeba delší psychologické péče.*“

Pracovník kriz.centra: „*Ne.*“

Tři dotazovaní ze čtyř se již setkali s případy kyberšikan, tudíž můžeme říci, že se nejedná pouze o výjimečné případy. Léčba je v těchto případech velmi individuální, záleží především na přístupu rodičů, finančních možnostech a rodinném zázemí.

Otázka číslo 7: Setkal/a jste se někdy s osobou s handicapem, která byla nějak využita/zneužita pomocí internetu?

Zaměstnanec PPP: „*Ne.*“

Psycholog: „*Ne.*“

Pracovník kriz. centra: „*Ano, ale nemyslím si, že by právě handicapovaní byli zvláštní cílovou skupinou kyberšikany – spíš obecné kyberkriminality.*“

Psycholog PPP: „*Pokud se k nám dostane handicapovaná dítě, pak většinou takzvaně poradnou jen projde a my ho odesíláme na konkrétní odborné pracoviště, takže nesetkala.*“

Žádný z dotazovaných nemá rozsáhlejší zkušenost s osobou s handicapem, která byla zneužita pomocí internetu. Pokud se běžní psychologové s takovým případem setkají, odesílají osoby s handicapem na specializované pracoviště, kde s nimi dále pracují jiní odborníci.

Otázka číslo 8: Zažil/a jste někdy případ závislosti na internetu či počítačových hrách? Pokud ano, jakou formou probíhá léčba a jak dlouho může taková léčba trvat?

Lektorka SV: „*Ano, šlo o závislost chlapce, který v 10 letech ztratil otce a přestěhoval se z jiné země do ČR. Trpěl izolací a vytvořil si závislost na počítači a hrách. Byl v diagnostickém ústavu, protože se projevoval agresivně vůči matce a mladšímu bratřovi. I po osmi letech dochází dál na terapii ze své svobodné vůle.*“

Psycholog: „*Ano, zároveň šlo o komorbiditu – závislost nasedala na psychologicky složitý terén. V některých případech byla potřeba hospitalizace minimálně 6 týdnů.*“

Metodik prevence: „*Ne.*“

Pracovník kriz. centra: „*Ano, takové případy odkazují na poradny pro nelátkové závislosti.*“

Většina dotazovaných se již setkala s případem závislosti na internetu. Stejně jako u kyberšikanony je tedy možné říct, že se nejedná o výjimečné případy. Léčba je u těchto případů individuální, jedná se o delší dobu a bývá potřeba i hospitalizace.

Otázka číslo 9: Myslíte si, že je nějaká skupina dětí nebo mladistvých, kteří jsou kyberšikanou nebo závislostí zasaženi/ohroženi nejvíce?

Zaměstnanec PPP: „*Jako velice zranitelnou skupinu vnímám děti malé – mladší školní věk. Zároveň i děti bez stabilního rodinného zázemí a děti něčím zvláštní.*“

Lektorka SV: „*Jakýkoliv uživatel internetu a sociálních sítí. Nejvíce snad věk 9-15 let. Ale setkávám se i s dospělými.*“

Psycholog: „*Obecně skupina 10-15 let asi nejvíce, pak jsou to děti/mladiství, kteří mají problematické rodinné zázemí nebo jsou osobnostně nezralí. Méně se s kyberšikanou svěřují chlapci – stydí se za to.*“

Psycholog PPP: „*Nejvíce jsou samozřejmě ohrožené děti z nefunkčních rodin – z jakéhokoliv důvodu – ať jsou rodiče přetíženi prací, rozvedení a neschopní se sjednotit na výchově, popř. je v té rodině už jistý druh závislosti – alkohol, drogy, automaty, počítače. Obecně se to dá shrnout, že tam, kde je nezájem o děti a nefunguje komunikace.*“

U této otázky byla také u většiny odpovědí znatelná shoda. Za nejvíce ohrožené mohou být považovány děti z nefunkčních rodin a bez stabilního zázemí. Dalšími ohroženými jsou děti mladšího školního věku.

Otázka číslo 10: Pokud psycholog řeší jednu z těchto problematik, vyhledá ho spíše rodič dítěte, učitel či jiná osoba? Stává se, že si mladistvý vyhledají pomoc sami na podnět např. linky bezpečí?

Zaměstnanec PPP: „*Často vyhledává jiná osoba či rodič, že by přišlo samo dítě, s tím jsem se nesetkala.*“

Psycholog: „*Obvykle mě kontaktují rodiče.*“

Metodik prevence: „*Z mé zkušenosti mohu napsat, že velmi často je rodič ten, který si stěžuje na nevhodné chování k dítěti. O lince bezpečí mi není známo, zda tam někdo s dětmi volal.*“

Pracovník kriz. centra: „*Mladistvý dle mých zkušeností bohužel nepovažuje rodiči či učitele za kompetentní řešit problematiku závislosti či kyberkriminality a hledá pomoc u svých vrstevníků nebo např. přes krizové linky.*“

Dle uvedených odpovědí, je nejčastější osobou, která vyhledá pomoc je zcela jednoznačně rodič. Dále se mladistvý svěřují také svým vrstevníkům. Že by si dítě vyhledávalo odbornou pomoc samo, není běžným případem.

Otázka číslo 11: Můžete se pokusit odhadnout, jaké množství takto poznamenaných dětí řeší problém s psychologem?

Zaměstnanec PPP: „*Netuším.*“

Psycholog: „*To neumím říct, záleží, jak rychle se na problém přijde, jak se daří ho vyřešit.*“

Metodik prevence: „*Zkusím odhadnout počet dětí na jednu třídu o 25 žácích. 1-3 dětí.*“

Psycholog PPP: „*Za naší malou poradnu bych teď odhadla tak 1-2% dětí. Je potřeba mít na mysli i to, že jsme Jihočeský kraj, v Praze je situace jiná.*“

U této otázky se nejedná o fakta, ale pouze o odhad. Můžeme však říci, že množství dětí, které se setkají s kyberšikanou či závislostí a řeší svůj problém s odborníkem je velmi mizivé.

Otázka číslo 12: Myslíte si, že jsou děti a mladiství ve škole dostatečně informováni o této problematice? Probíhá velké množství přednášek k tomuto tématu, které jsou

vytvořeny přímo pro základní školy, myslíte si, že by se školy měly těchto přednášek účastnit a zda jsou takové přednášky větším přínosem pro děti i mladistvé než když toto téma probírají například s třídním učitelem?

Zaměstnanec PPP: „*Záleží na kvalitě těchto přednášek, spíše by mělo jít o zážitkovou formu a opakované sezení. Třídní učitel by zde mohl dobře zafungovat, ale opět záleží na jeho kvalitě a na vztazích, které se žáky má.*“

Lektorka SV: „*Přednášky nestačí a je jich málo. Je potřeba ucelené sexuální a mediální výchovy od 5-18 let, kde se věnujeme a vzděláváme nejen žáky ale hlavně rodič, učitele, školní metodiky a jiné odborníky. Prevence nestačí, jde o změnu vzdělávání na základě psycho-sociálně-afektivně-sexuálního vývoje dítěte. Na prvním místě jsou zodpovědni rodiče a doplňující musí být škola. Ministerstvo zdravotnictví a školství již léta dělá mrtvého brouka a situaci neřeší.*“

Metodik prevence: „*Nemyslím si, že jsou nebo by byly tyto přednášky pro děti přínosem. Preferuji vzdělávání dospělých, například třídního učitele v této oblasti, školního metodika prevence.*“

Psycholog PPP: „*Určitě bych se přimlouvala za mnohem větší osvětu a gramotnost, a to i pro učitele i rodiče. Pokud to probírají s poučeným třídním učitelem, který se orientuje a má jejich důvěru, pak nevidím problém. Myslím si, že informovanost v této oblasti je ze všech stran nedostatečná.*“

Všichni dotazovaní se zde shodují na tom, že důležité je především vzdělávání dospělých - rodičů, učitelů, apod. v této tematické oblasti. Ti pak mohou být pro děti přínosem při správném vedení přednášek či sezení. Informovanost v této problematice by měla být určitě větší.

Otázka číslo 13: Je dnešní mládež ohroženější díky sociálním sítím z pohledu sexuálního obtěžování, než tomu bylo dříve?

Zaměstnanec PPP: „*Pokud mluvíme o sexuálním obtěžování v prostředí internetu, tak zřejmě ano.*“

Lektorka SV: „*Nevím, stále zapomínáme na sexuální, psychické a emoční zneužívání v rodině.*“

Metodik prevence: „*Zřejmě ano, rodiče nekontrolují pohyb svých dětí na internet a děti přirozeně uspokojují své potřeby: zkoumat, objevovat nové, riskovat.*“

Pracovník kriz. centra: „*Zcela určitě, ale oběť může obtěžování často celkem rychle ukončit*“

Stejně jako u předchozích otázek zde nacházíme určitou shodu v odpovědích. Lze tedy konstatovat, že mladiství jsou více ohroženi z pohledu sexuálního obtěžování díky sociálním sítím.

Otázka číslo 14: **Setkáváte se často se sexuálním obtěžováním, které vzniklo z kontaktů přes internet?**

Zaměstnanec PPP: „*Často ne, ale setkávám se. Více se s takovými případy setkávají kolegové.*“

Metodik prevence: „*Neřeším toto téma často, ale dnes jsou už děti více informované, tak se více rozmluví o tom, že včas zablokovaly nevhodnou konverzaci nebo kontakt, nebo se poradily s rodiči, staršími sourozenci.*“

Pracovník kriz. centra: „*Sexting, je to jedna z nejčastějších zakázek.*“

Opět se s touto zkušeností setkali všichni dotazovaní. Zde je vidět, že záleží více na pracovní pozici. Problémy sexuálního obtěžování řeší více pracovníci krizových center než odborníci z pedagogicko-psychologické poradny.

Otázka číslo 15: **Myslíte si, že je nějaká skupina dětí nebo mladistvých, kteří jsou sexuálním obtěžováním přes sociální sítě zasaženi/ohroženi nejvíce?**

Zaměstnanec PPP: „Zřejmě více dívky, bez „dohledu“ a vysvětlení rodičů. Dále pak opět děti bez stabilního rodinného zázemí.“

Lektorka SV: „Nedovolím si odhadnout.“

Metodik prevence: „Domnívám se, že to je skupina dětí od 11 let cca do 14.“

Pracovník kriz. centra: „Obávám se, že se jedná o plošné „nálety“ bez rozdílu věku.“

V této otázce se jedná o rozdílné názory. Každý z dotazovaných má v tomto případě jiné zkušenosti a jejich odpovědi se zcela liší. Zde tedy není možné blíže určit skupinu, která by byla ohrožena nejvíce.

Otázka číslo 16: Koho kontaktuje oběť jako prvního? Řeší takový problém raději s někým blízkým nebo s někým cizím? Využívají často oběti např. linku bezpečí a podobné instituce?

Zaměstnanec PPP: „Záleží na kvalitě vztahů v jeho „záchranné síti“. Pokud fungují, svěří se blízkému člověku. Anonymní linky důvěry mohou ale zafungovat též.“

Lektorka SV: „Více kamarády nebo učitele ve škole.“

Metodik prevence: „Oběť se nejdříve svěří kamarádce/kamarádovi. Zcela určitě je skupina dětí, kteří se svěří I rodičům. Méně často institucím, ale je možné že se mohou svěřit např. Třídní učitelce, školní psycholožce.“

Pracovník kriz. centra: „Nejčastěji kontaktuje vrstevníky, poté externí odborníky – rodič je často až na posledním místě, nechtějí jej zklamat.“

Z odpovědí na tuto otázku můžeme vyhodnotit, že nejčastěji se oběť svěří svým vrstevníkům a kamarádům. Pomoc se svým problémem vyhledávají taktéž u svých učitelů. V tomto případě je méně dětí, kteří se svěřují rodičům.

Otázka číslo 17: Pokud dojde k sexuálnímu obtěžování pouze přes internet, může se stát, že to bude mít na oběť vliv do budoucna při navazování vztahů?

Zaměstnanec PPP: *„Záleží na průběhu obtěžování, ukotvenosti dítěte v dosavadních vztazích, jeho osobnosti a temperamentu. Ale možné to je.“*

Lektorka SV: *„Záleží na osobnosti člověka, řešení případu, přístupu během vyšetřování a dalších faktorů. Záleží na tom, co se dělo a bylo řečeno během sexuální obtěžování přes internet. Může narušit důvěru v lidi i ve společnost, pokud nebylo oběti pomoheno. Jedná se o zranění duše, které je třeba ihned léčit.“*

Metodik prevence: *„Z výzkumů vyplývá, že sexuální obtěžování má pro oběť nežádoucí následky. Hlavně v sebedůvěře a možnostech navazování dalších vztahů.“*

Pracovník kriz. centra: *„Může to mít samozřejmě vliv, zejména v případě dlouhotrvajících manipulativních „vztahů“, osobně ale nevěřím na „vraždu dětské duše“ – termín, který se používá díky filmu V síti, stejně nešťastně jako „sexuální predátor.“*

V poslední otázce se odborníci shodli, že sexuální obtěžování přes internet může mít na oběť vliv do budoucích vztahů. V tomto případě velmi záleží na osobnosti oběti a druhu sexuálního obtěžování.

10.2 Shrnutí kvalitativního výzkumu - první část

Dle odpovědí dotazovaných odborníků z oboru psychologie mají rozvíjející se moderní technologie a sociální sítě vliv na psychiku dětí a mladistvých. Jedná se především o upřednostňování virtuálního světa před reálným a s tím pak související problémy se sociálním rozvojem. Dále velice ovlivňují sexuální představivost a rozvoj dětí, které pak mohou mít problémy s vnímáním vlastního těla. Z pohledu studijních výsledků nejde o vliv jako takový, ale spíše o čas, který žáci na internetu tráví a upřednostňují ho například před domácí přípravou. Zde jsou velice důležití rodiče, měli by dětem nastavit určité meze a hranice aby děti nechodily do školy unavený a byly dostatečně připraveni. Lze ale říci, že moderní technologie mají velký vliv jak na vývoj žáků, tak i na to jejich působení ve škole.

Všichni dotazovaní odborníci se již setkali s případy kyberšikany, závislostí na internetu i sexuálním obtěžováním. Nejvíce ohrožené jsou v tomto případě děti mladšího školního věku a především děti a mladiství z nestabilního rodinného zázemí. Terapie či léčba těchto problémů je velmi individuální a záleží na mnoho faktorech, avšak v mnoha případech bývá nezbytná.

11 Kvalitativní výzkum - druhá část

11.1 Rozhovor s uživatelem sociálních sítí s handicapem

Rozhovor byl proveden s mužem s handicapem, který je aktivním uživatelem sociálních sítí. Z důvodu zachování anonymity ho budeme pro tuto práci nazývat pan Pavel. Panu Pavlovi je 32 let, pracuje jako obchodní ředitel a je součástí několika sdružení, které se zabývají pomocí lidem s handicapem.

Dotazovaný často používá spojení standardní sociální sítě, které jsou v práci nazývány jako komerční.

Otázka číslo 1: Jak dlouho již působíte na sociálních sítích?

Odpověď: „V prostředí sociálních sítí se pohybuji asi 12 let.“

Otázka číslo 2: Co Vás přivedlo k tomu, začít využívat sociální sítě?

Odpověď: „K sociálním sítím jsem se dostal čirou náhodou. Jeden z mých kamarádů se jednou zmínil, že se přes nejmenovanou sociální síť seznámil se svojí partnerkou. Protože jsem byl dlouhou dobu nezadaný, rozhodl jsem se to taky zkusit. Po zaregistrování se mi zalíbilo, jak sociální fungují a začalo mě lákat zkusit další možnosti, které sociální sítě přinášejí. Postupem času jsem začal objevovat stále nové a nové sociální sítě a nyní je využívám i pro svou práci a další aktivity.“

Otázka číslo 3: Jaké konkrétní sociální sítě využíváte?

Odpověď: „Ze začátku jsem zkoušel sociální sítě jako libimseti.cz, lide.cz a podobné. Později jsem začal využívat standardní sociální sítě jako Facebook, Instagram, LinkedIn nebo Twitter. Také jsem se díky svému handicapu začal zajímat i o možnost sociálních sítí pro lidi s podobným osudem jako mám já.“

Otázka číslo 4: Vnímáte nějaká omezení, co se týká technického využívání sociálních sítí?

Odpověď: „Já zrovna žádné omezení nevnímám. Můj handicap je pouze fyzický a odkazuje mě na invalidní vozík, který mi nezpůsobuje nutnost využívat speciální technické nástroje pro komunikaci. Na sociálních sítích jsou ale i uživatelé, kteří takové štěstí nemají a jsou nuceni tyto nástroje využívat. Naštěstí je v dnešní době už plno programů a technických nástrojů, které uživatelům práci a komunikaci usnadňují a mohou být díky nim aktivní. Samozřejmě určitá omezení jsou, ale existují programy a nástroje, které dokážou omezení eliminovat.“

Otázka číslo 5: Myslíte si, že jsou uživatelé s handicapem na sociálních sítích znevýhodněni?

Odpověď: „Z technického hlediska se domnívám, že ke znevýhodnění nedochází, jak už jsem říkal. Podle mého názoru spíše dochází ke znevýhodňování na standardních sociálních sítích od některých uživatelů, kteří mohou mít nevhodné poznámky a připomínky a působit tak lidem s handicapem nepěkné zážitky.“

Otázka číslo 6: Myslíte si, že uživatelům s handicapem hrozí nějaké odlišné nebezpečí na sociálních sítích než uživatelům bez handicapu?

Odpověď: „Nemyslím si, že uživatelům s handicapem hrozí jiná forma nebezpečí, než uživatelům bez handicapu. Podle mě jde spíše o to, že uživatelé s handicapem mohou být vyhledávanějším cílem pro osobní útoky nebo podvodné chování. Hlavně při internetových podvodech mohou být uživatelé s handicapem důvěřivější a snadněji naletět podvodníkům.“

Otázka číslo 7: Zažil jste někdy nevhodné chování na sociálních sítích, které by se vztahovalo k Vašemu handicapu?

Odpověď: „Samozřejmě, tomu je těžké se vyvarovat.“

Otázka číslo 8: O jaké nevhodné chování se jednalo?

Odpověď: „Nejvíce jsem takové chování pociťoval v době, kdy jsem na sociálních sítích hledal partnerku a působil na několika seznamkách. Tam jsem se s nevhodným chováním setkával téměř denně. Jednalo se hlavně o urážky, ponižování nebo výsměch. Na sociálních sítích, které využívám dnes se s takových chováním setkávám zřídka, protože se snažím komunikovat pouze s přáteli a lidmi, kteří znají můj osud.“

Otázka číslo 9: Mají uživatelé s handicapem větší problém seznámit se prostřednictvím sociálních sítí?

Odpověď: „Složitější to určitě mají, což vím ze své vlastní zkušenosti. Důležité je nenechat se odradit prvním odmítnutím. Já se odradit nenechal a díky tomu mám dnes milující manželku. Dnes mohou seznamování velmi usnadnit seznamky určené přímo pro handicapované.“

Otázka číslo 10: Dokázal byste definovat nějaké rozdíly mezi uživateli sociálních sítí, kteří nemají žádný handicap a uživateli s handicapem?

Odpověď: „Podle mě už odpověď zazněla v dotazech výše. Určité rozdíly mezi uživateli lze najít, ať už se jedná o technickou podporu nebo zvýšené nebezpečí, ale myslím si, že dnes už jdou takové rozdíly snadněji eliminovat.“

11.2 Shrnutí kvalitativního výzkumu - druhá část

Dle odpovědí respondenta s handicapem, který je uživatelem sociálních sítí lze vyhodnotit, že v dnešní době je již velmi vyspělá technická podpora pro osoby s handicapem nejen na internetu, ale i na sociálních, která jim velice usnadňuje jejich využívání. Dále lze říci, že rozdíly mezi běžnými uživateli sociálních sítí a uživateli s handicapem nejsou v dnešní době již tolik omezující. I přesto, že rozdíly lze najít, jsou již k dispozici možnosti, jak je co nejvíce minimalizovat. Jednou z nejvíce užitečných možností jsou seznamky, které jsou určeny přímo pro uživatele s handicapem a lze se tam lépe vyhnout určitým formám nevhodného chování od ostatních uživatelů, jak se tomu děje na běžných seznamkách.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, popsat a vyhodnotit působení dětí a mladistvých na sociálních sítích, zaměřit se a rozebrat názor odborníků a zároveň vysvětlit možnosti působení na sociálních sítích uživatelů s handicapem. Domnívám se, že cíle práce byly naplněny.

Práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou vymezeny a popsány základní pojmy a definice sociálních sítí, které jsou v dnešní době nejvíce využívány. Teoretická část obsahuje také seznámení se sociálními sítěmi a aplikacemi, které jsou určeny přímo pro uživatele s handicapem. Dále jsou v teoretické části definována rizika, pojící se k sociálním sítím a preventivní opatření, která zmíněná rizika minimalizují.

Praktická část se v první řadě věnuje způsobu působení dětí a mladistvých na sociálních sítích. Z uvedeného šetření bylo zjištěno, že více než polovina žáků využívá sociální sítě a většina je navštěvuje každý den. Dále bylo vyhodnoceno, že si někteří žáci neuvědomují nebezpečí a rizika související se sociálními sítěmi a jejich chování a působení na sítích bývá často riskantní. Někteří žáci základní školy se již dokonce setkali s určitým druhem nevhodného chování na sociálních sítích nebo znají někoho, kdo má s takových chováním zkušenost. Pozitivním faktem je, že většina respondentů zná pojem kyberšikana a věnují se tomuto tématu ve škole.

Druhá část se zabývá názory odborníků z oboru psychologie, kteří popisují vliv sociálních sítí na psychiku a studijní výsledky žáků. Dle odborníků mají sociální sítě určitý negativní vliv a dopad na vývoj a psychiku žáků. Jedná se o narušené sociální začlenění a navazování kontaktů, vnímání sexuality a přijetí vlastního těla či množství volného času tráveného na sociálních sítích, které může způsobovat zvýšenou únavu ve škole. Většina odborníků se již setkala s případy kyberšikany či sexuálního obtěžování na sociálních sítích. Obětem může takové chování způsobit velice nepříjemné komplikace, ať už se jedná o následnou léčbu či psychické problémy, například při budoucím navazování partnerských vztahů. Dle jejich názorů jsou nejvíce ohroženy v souvislosti s kyberšikanou a sexuálním obtěžováním děti mladšího školního věku a děti a mladiství z nefunkčních a nestabilních rodin.

Poslední část byla zaměřena na působení a fungování uživatelů s handicapem na sociálních sítích. Bylo zjištěno, že technická podpora pro uživatele s handicapem, je v dnešní době velmi vyspělá a napomáhá tak snadnějšímu působení uživatelů s handicapem jak na internetu, tak na sociálních sítích. Dle názoru respondenta jsou v dnešní době již minimální rozdíly mezi uživateli sociálních sítích s handicapem a bez handicapu. Velký vliv na to má právě již zmíněná technická podpora pro tyto uživatele a aplikace i sociální sítě, které jsou určeny výhradně pro uživatele s handicapem a jejich škála se stále rozšiřuje.

Závěrem bych se pokusila definovat určité kroky, které by mohly vést ke snižování rizik a negativních vlivů na sociálních sítích, které jsou využívány dětmi a mladistvými. Prvním krokem by měla být větší osvěta, jak již bylo zmíněno v rozhovorech s odborníky. Tímto tématem by se neměli vzdělávat pouze děti a mladiství, ale také rodiče, učitelé a osoby, které mají velký vliv na děti. Dále je důležité, aby samy děti znaly rizika, které sociální sítě přinášejí a věděly, jak se zachovat v případě, kdy jim nebezpečí hrozí nebo už se do něho dostaly. Nelze v této věci opomenout důležitou úlohu rodičů, kteří by měli mít neustálý přehled nad obsahem, který na sociálních sítích děti a mladiství sdílejí, nad informacemi, které o sobě zveřejňují, nad lidmi s kterými komunikují i nad časem, který na sociálních sítích tráví. V neposlední řadě je důležitá důvěra, kterou by děti a mladiství měli mít ke svým rodičům. Děti by měly vědět, že i s takovým problémem můžou za rodiči přijít a vyhledat u nich včas potřebnou pomoc.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

1. BLINKA, Lukáš. *Online závislosti*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5311-9
2. BURDOVÁ, Eva., TRAXLER, Jan. *Bezpečně na internetu*. Praha: Středočeský kraj ve spolupráci se Vzdělávacím institutem Středočeského kraje, 2014. ISBN 978-80-904864-9-2
3. ČECH, Ondřej., ZVONÍČKOVÁ, Nicole. *Nebezpečí kyberšikany: internet jako zbraň?: České Budějovice, Theia - krizové centrum, 2017. ISBN 978-80-904854-4-0*
4. ČERNÁ, Alena., DĚDKOVÁ, Lenka., MACHÁČKOVÁ, Hana., ŠEVČÍKOVÁ, Anna., ŠMAHEL, David. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4577-0
5. DĚDIČEK, Dominik. *Facebook jednoduše*. Brno: Computer Press, 2010. ISBN 978-80-251-3196-1
6. ECKERTOVÁ, Lenka., DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5
7. KEBZA, Vladimír. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1307-5
8. KOPECKÝ, Kamil., KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče*. Olomouc: Net Univerzity s.r.o., 2010. ISBN 978-80-254-7866-0
9. KOŽÍŠEK, Martin., PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3
10. PETROWSKI, Thorsten. *Bezpečí na internetu: pro všechny*. Liberec: Dialog, 2014. ISBN 978-80-7424-066-9
11. ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5010-1

12. ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1

Internetové zdroje

1. ADAMEC, David: Spouští se unikátní seznamka pro handicapované. In: *duhovenoviny.cz* [online]. 3.10.2017. [vid. 20.3.2020]. Dostupné z: <http://www.duhovenoviny.cz/spousti-se-unikatni-seznamka-pro-handicapovane/>
2. BAIEROVÁ, Dana: Disway-cestování hendikepovaných bez bariér. In: *denikneziskovky.cz* [online]. 17.3.2015. [vid. 20.3.2020]. Dostupné z: <https://denikneziskovky.cz/disway-cestovani-hendikepovanych-bez-barier/>
3. ČAJÁNEK, Martin: *Aplikace AAK speciální pedagogiky pro I-CT Framework*. Brno, 2017. Bakalářská práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta informačních technologií, Ústav informačních systémů. [vid. 15.4.2020]. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=158474
4. FUCHS, Vladimír: Kyberzločincům jde o peníze, Češi se musí naučit lépe chránit. In: *europ-assistance.cz* [online]. 30.4.2019. [vid. 02.04.2020]. Dostupné z: <http://www.europ-assistance.cz/sites/default/files/wwweuropassistancecz/affiliation/ea-news-jaro-2019-final-nahled-100dpi.pdf>
5. KADLEC, Ondřej: Facebook koupil Instagram za jednu miliardu dolarů. In: *svetandroida.cz* [online]. 9.4.2012. [vid. 24.3.2020]. Dostupné z: <https://www.svetandroida.cz/facebook-koupil-instagram-za-jednu-miliardu-dolaru/>
6. KASÍK, Pavel: Češi Facebooku nebezpečně věří. Falešné krasavici naletělo 60 procent. In: *idnes.cz* [online]. 19.11.2009. [vid. 02.04.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/internet/cesi-facebooku-nebezpecne-veri-falesne-krasavici-naletelo-60-procent.A091117_171036_sw_internet_pka
7. KOPECKÝ, Kamil: Co je netolismus. In: *e-bezpeci.cz* [online]. 14.1.2019. [vid. 20.04.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1432-co-je-netolismus>

8. KOPECKÝ, Kamil: Co je syndrom FoMO. In: *e-bezpeci.cz* [online]. 4.4.2017. [vid. 20.04.2020]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/online-zavislosti/1229-co-je-syndrom-fomo>
9. KOSTKANOVÁ, Olga., JAROŠOVÁ, Eva., ŘÍHA, Jan., TAX, Miroslav., KLVAŇA, Tomáš., ZELENKA, Miroslav: *Tělesně handicapovaní lidé a jejich sociální integrace v ČR* [online]. Hospodářská a kulturní studia, Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze, 2009. [vid. 8.4.2020]. Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/telesne_handicapovani_lide_a_jejich_socialni_integrace_v_cr
10. KUŽNÍK, Jan: Unikátní česká aplikace EDA PLAY pomáhá postiženým i zdravým dětem. In: *idnes.cz* [online]. 2.7.2013. [vid. 20.4.2020]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/software/eda-play-rana-pece.A130614_115715_software_kuz
11. NOVÁČEK, Tomáš: Historie internetu aneb první zpráva byla vlastně trolling. In: *casopis.fit.cvut.cz* [online]. 17.1.2017. [vid. 19.3.2020]. Dostupné z: <https://casopis.fit.cvut.cz/tema/historie-internetu-aneb-prvni-zprava-byla-vlastne-trolling/>
12. Osmi procentům školáků hrozí závislost na sociálních sítích. In: *sancedetem.cz* [online]. 30.5.2019. [vid. 20.04.2020]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/o-cem-se-mluvi/osmi-procentum-skolaku-hrozi-zavislost-na-socialnich-sitich-3726.shtml>
13. Redakce Technika bez bariér: Klango-sociální síť (nejen) pro nevidomé. In: *technika.nolimit.cz* [online]. 7.7.2009. [vid. 5.4.2020]. Dostupné z: <https://technika.nolimit.cz/rubriky/clanky/klango-socialni-sit-nejen-pro>
14. ŘÍHOVÁ, Lenka: AAK aplikace Klábosil. In: *spec-skola.cz* [online]. 25.3.2013. [vid. 26.3.2020]. Dostupné z: <http://www.spec-skola.cz/projekty-1/socialni-integrace-zakua-s-postizenim/aakaplikaceklabosil>
15. SKUROVCOVÁ, Pavla: Nemocných s anorexií přibývá. Svou vinu mají kult zdravé stravy i sociální sítě. In: *mojezdрави.cz* [online]. 17.4.2019. [vid. 08.05.2020] Dostupné z: <https://www.mojezdрави.cz/psychika/nemocnych-s-anorexii-pribyva-svou-vinu-maji-kult-zdrave-stravy-i-socialni-site-4840.html>

- 16.ŠVARCOVÁ, Alžběta: Než přišel Facebook. Stručný průvodce historií sociálních sítí. In: *kvalitni-internet.cz* [online]. 14.12.2017. [vid. 19.3.2020]. Dostupné z: <https://www.kvalitni-internet.cz/nez-prisel-facebook-strucny-pruvodce-historii-socialnich-siti>
- 17.TITLBACH, Filip: Pro hendikepované jsou sociální sítě větší pomoc i past, k závislosti na nich jsou náchylnější. In: *wave.rozhlas.cz* [online]. 5.6.2018. [vid. 6.5.2020] Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/pro-hendikepovane-jsou-socialni-site-vetsi-pomoc-i-past-k-zavislosti-na-nich-7297238#volume>
- 18.TOMKOVÁ, Klára: Profily blogerek s alarmující váhou, po jejichž shlédnutí pochopíš, proč Instagram způsobuje poruchy příjmu potravy. In: *refresher.cz* [online]. 19.7.2017. [vid. 3.5.2020] Dostupné z: <https://refresher.cz/45374-Profily-blogerek-s-alarmujici-vahou-po-jejichz-zhlednuti-pochopis-proc-Instagram-zpusobuje-poruchy-prijmu-potravy>
- 19.TUHÁČEK, Štěpán: *Android pro handicapované*. Plzeň, 2016. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta aplikovaných věd, Katedra informatiky a výpočetní techniky. [vid. 22.3.2020]. Dostupné z: https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/23690/1/DP_tuhacek.pdf
- 20.VACULÍK, Přemysl: Sociální sítě v Česku, využívá je 5,7 milionu obyvatel. In: *dotekomanie.cz* [online]. 21.2.2019. [vid. 19.3.2020]. Dostupné z: <https://dotekomanie.cz/2019/02/socialni-site-v-cesku-vyuziva-je-57-milionu-obyvatel/>
- 21.VODSEĎÁLEK, Petr: Vozejkmap je nová aplikace pro vozíčkáře, která mapuje bezbariérová místa. In: *liberecky.denik.cz* [online]. 23.5.2014. [vid. 20.3.2020]. Dostupné z: <https://liberecky.denik.cz/z-regionu/vozejkmap-je-nova-aplikace-pro-vozickare-ktera-mapuje-bezbarierova-mista-2014052.html>
- 22.ZEMANOVÁ, Marie: Naviterier: navigace pro nevidomé chodce. In: *inspirante.cz* [online]. 12.7.2018. [vid. 22.3.2020]. Dostupné z: <https://inspirante.cz/index.php/2018/07/12/naviterier-navigace-pro-nevidome-chodce>

Seznam použitých zkratk

AAK - alternativní a augmentativní komunikace

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: Věk respondentů	42
Tabulka 2: Druhy připojení	42
Tabulka 3: Využívání sociálních sítí	43
Tabulka 4: Druhy sociálních sítí	43
Tabulka 5: Věk respondentů, kdy začali využívat sociální sítě	44
Tabulka 6: Rodiče, kteří ví, že děti využívají sociální sítě	45
Tabulka 7: Četnost návštěv sociálních sítí	45
Tabulka 8: Důvod využívání sociálních sítí	46
Tabulka 9: Pravdivé informace na sociálních sítích	46
Tabulka 10: Obsah fotografií na sociálních sítích	47
Tabulka 11: Uvědomění nebezpečí na sociálních sítích	47
Tabulka 12: Komunikace na sociálních sítích	48
Tabulka 13: Zkušenosti s nevhodným chováním na sociálních sítích	48
Tabulka 14: Zkušenosti s nevhodným chováním na sociálních sítích	49
Tabulka 15: Řešení nevhodného chování na sociálních sítích	49
Tabulka 16: Seznamování se s cizími lidmi na sociálních sítích	49
Tabulka 17: Scházení se s cizími lidmi	50
Tabulka 18: Znalost pojmu kyberšikana	50
Tabulka 19: Zkušenosti s kyberšikanou	50
Tabulka 20: Zkušenosti s kyberšikanou	51

Tabulka 21: Téma kyberšikany ve škole	51
Tabulka 22: Komparace výsledků dotazníkového šetření	52
Obrázek 1: Maslowova pyramida potřeb	31

Přílohy

Příloha 1 - dotazníkové šetření

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Karlovy v Praze a v rámci své bakalářské práce bych Vás chtěla poprosit o vyplnění krátkého dotazníku, který se zaměřuje na sociální sítě.

Děkuji za Váš čas a pravdivé odpovědi v dotazníku.

1. Jsem:

Vyberte jednu odpověď

- Dívka
- Chlapec

2. Věk:

Vyberte jednu odpověď

- 8-10 let
- 11-12 let
- 13-14 let
- 15 a více

3. Používáš na svém mobilním telefonu k připojení k internetu mobilní data nebo wifi připojení?

Vyberte jednu odpověď

- Mobilní data
- Wifi připojení
- Obojí

4. Využíváš sociální sítě?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE

5. Jaké využíváš sociální sítě?

Můžete zvolit více odpovědí

- Facebook
- Instagram
- Youtube
- Snapchat
- Twitter
- Lidé
- Spolužáci
- Líbím se ti
- Jiné

6. Kolik let ti bylo, když si začal/a využívat sociální sítě?

Vyberte jednu odpověď

- 6-8 let
- 9-11 let
- 12-14 let
- 15 a více let

7. Ví tvoji rodiče, že využíváš sociální sítě?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE
- Nevím

8. Jak často navštěvuješ sociální sítě?

Vyberte jednu odpověď

- Několikrát denně
- Několikrát týdně
- Několikrát měsíčně
- Jen výjimečně

9. K čemu využíváš sociální sítě?

Můžete zvolit více odpovědí

- Komunikace s přáteli
- Sdílení fotografií
- Seznamování s novými lidmi
- Prohlížení obsahu

10. Jaké pravdivé informace máš uvedeny na sociálních sítích?

Můžete zvolit více odpovědí

- Jméno
- Pohlaví
- Věk
- Adresa
- Telefon
- E-mail
- Fotografie
- Jiná

11. Kdo nebo co se objevuje na fotkách, které dáváš na sociální sítě?

Můžete zvolit více odpovědí

- Jen já
- Moji kamarádi
- Moje rodina
- Jen zvířata, příroda, jídlo, apod.. (žádné osoby)
- Jiné

12. Myslíš, že ti hrozí nějaké nebezpečí na sociálních sítích?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE

13. S kým komunikuješ na sociálních sítích?

Můžete zvolit více odpovědí

- S rodiči
- S kamarády
- S širší rodinou - příbuznými
- Seznamuji se s novými lidmi

14. Zažil/a si někdy, že tě někdo na sociálních sítích...?

Můžete zvolit více odpovědí

- Obtěžoval
- Slovně zastrašoval
- Ztrapňoval
- Pomlouval
- Vydíral
- Vyhržoval
- Nabádal k osobní schůzce
- Nezažil/a

15. Znáš někoho, komu se to stalo?

Viz. předešlá otázka

- ANO
- NE

16. Pokud si to zažil/a ty, nebo někoho takového znáš, řešila to ta daná osoba s někým?

(rodiče, učitel, policie,...)

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE
- Nikdy se nikomu nic takového nestalo

17. Seznámil/a si se někdy s někým cizím na sociálních sítích?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE

18. Pokud si se s někým cizím seznámil/a, sešli jste se někdy?

Vyberte jednu odpověď

- Seznámil/a, ale nesešli
- Seznámil/a a sešli
- Neseznámil/a

19. Víš, co je to kyberšikana?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE

20. Zažil/a si někdy kyberšikanu?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE
- Nevím, co to znamená

21. Znáš někoho, kdo zažil kyberšikanu?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE
- Nevím, co to znamená

22. Mluví s vámi ve škole o kyberšikaně?

Vyberte jednu odpověď

- ANO
- NE
- Nevím, co to znamená

Děkuji za vyplnění dotazníku a za Váš čas, který jste mu věnovali.

Prosím, nezapomeňte dotazník odeslat na pravé části této stránky.

Přeji hezký den a pevné zdraví.